BOCKEN
2016

MEDLEMSBLAD FÖR KUNGL. HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENING

BOCKEN

Årgång 76

Ansvarig utgivare
och redaktör
Knut Björkenstam
Birger Jarlsgatan 102 A, 1 tr.
114 20 Stockholm
Telefon: 08-15 69 34

Kamratföreningens sekreterare
Hans Beminge
Sparbiten 2
806 48 Gävle
Telefon: 026-16 74 17

Kamratföreningens kassör
Rune Westergren
Fabriksgatan 8
806 45 Gävle
Telefon: 070-594 00 29

Kamratföreningens plusgiro
13 73 32-3

I 14 S plusgiro
25 86 42-8

Medlemsavgifter för år 2017
Kamratföreningen 150:–, ständigt medlemskap 2.250:–,
familjemedlemskap 75:–
I 14 S 100:–

Hemsida Kamratföreningen
www.i14.se

Hemsida I 14 S
www.i14s.se

* * *

JAG MINNS MITT I 14

Härmed uppmanas alla och envar, som har personliga minnen från tiden vid Hälsinge regemente, dess två brigader och övriga krigsförband, att skriva och berätta. Gärna med några bilder. Allt är av intresse, även mycket korta berättelser. Sänd in din berättelse före den 1 maj 2017. *Redaktören*

ISSN 0347-299X

INNEHÅLLSFÖRTECKNING Sida

Förord ... 3

Kamratföreningens ordförande har ordet ... 5

Information från Gävleborgsgruppen ... 7
av överstelöjtnant Raymond Iller

Karl XI:s uppmarschplaner ... 9
av överstelöjtnant Knut Björkenstam

Om en soldatinstruktion från 1930 ... 13
av överstelöjtnant Knut Björkenstam

Ett appendix till Bocken 2015 ... 18
av överstelöjtnant Knut Björkenstam

Officer, ryttare, jägare, brottare och timmerman ... 19
av major Sven Åkerman, berättat för Bo Tangfelt

Minnen från förr ... 25
av kapten i reserven Anders Forsgren

Sarekmarschen med officerskurs 2 år 1987 ... 33
av kapten Ulrik Friberg

Prinsbesök på Kungsbäck ... 36
av major Hans Beminge

Age before beauty eller Hälsingar contra Skottar ... 37
av filosofie magister, kapten i reserven Lennart Littorin

Soldatkyrkan ett hundra år ... 39
av överstelöjtnant Knut Björkenstam

Regementets vapen ... 42
av överstelöjtnant Knut Björkenstam

Damträffar förr och nu ... 43
av Inger Dahlström

Svenska Blå Stjärnan Gävleborgsförbundet ... 47
av Birgit Lundberg och Karin Wiebe

Tal vid I 14 S 45-årsjubileum fredagen den 23 oktober 2015 ... 51
av överstelöjtnant Knut Björkenstam

Regementsbiografen – ett kulturminne ... 55
av fanjunkare Claes Bengtsson

Årsmötet 2016 ... 57
av major Hans Beminge

Sverigeunik soldatkyrka i Gävle firade 100 år ... 61
av Viveka Sohlén

Höstresan 2016 ... 63
av major Hans Beminge

Kamratföreningens verksamhet 2015 ... 66

I 14 S verksamhet 2015 ... 69

Inför julen ... 71
av avdelningsdirektör, kapten Lennart Mattsson

Medlemmar som avlidit 2015 – 2016 ... 72

REDAKTIONSKOMMITTÉ FÖR BOCKEN FRÅN ÅR 2017

Jan-Olof Strandberg (sammankallande)
Majorsgatan 16 B
802 67 Gävle
Tfn: 026-60 62 26
Mobil: 070-213 77 55
E-post: jan-olof@strandberg.cc

Bo Tangfelt (artikelansvarig)
Sätrahöjden 41 C
806 36 Gävle
Tfn: 026-10 14 80
Mobil: 070-291 16 60
E-post: bo.tangfelt@telia.com

Olle Larsson
Hannebergsgatan 18, 1 tr
171 68 Solna
Mobil: 0730-31 95 40
E-post: ollar@telia.com

Claes Bengtsson
Svedens gränd 21
818 31 Valbo
Tfn: 026-13 10 32
Mobil: 070-311 45 60
E-post: claes.ot.bengtsson@telia.com

FÖRORD

När jag nu sitter och skriver detta förord är det i övergången mellan vinter och vår. Det borde vara en bra inspirationskälla. Men så är det inte i år. Detta är nämligen mitt sista förord enär jag i och med årets utgåva av *Bocken* slutar som redaktör efter sammanlagt 25 år i denna för en skrift så viktiga befattning. Av dessa år var fyra under 1970-talets första hälft. Så nu skall jag försöka mig på en sammanfattning av de senaste 21 åren.

Bocken 1994-1996 och *1997* kom ut i den form årsskriften haft sedan 1960/1961. *Bocken 1998* var en del av boken "Överstarna minns". Inför utgivningen av 1999 års skrift diskuterades i kamratföreningens styrelse huruvida det fanns resurser att fortsätta en utgivning. Regementets sista del hade lagts ner i november 1997. Det diskuterades om årsskriften skulle komma ut varje år eller vartannat år. Beslut fattades dock om att årligen ge ut ett medlemsblad men i samma format som årsboken. På den vägen är det och skall förhoppningsvis så förbli under många år framöver.

Skriften 1999 kom att omfatta endast 34 sidor, en avsevärd nedbantning således. Under de kommande åren kom dock sidantalet att utökas för att under senare år ha varit 72 sidor. Utöver att ekonomin styrt sidantalet så har tillgången på insända bidrag varit avgörande. Hoppeligen kommer tillgången på villiga och bra skribenter att fortsättningsvis säkra en utgivning.

Under regementets tillvaro var upplägget av årsskriften detsamma år från år: regementschefens inlägg, en historisk del, "solvarvet", aktuellt om regementets organisation och de olika kompaniernas berättelser, idrottsverksamheten, utländska kommenderingar och slutligen kamratföreningens och I 14 S verksamhetsberättelser samt förteckning över avlidna kamrater. Härtill kom annonser i mindre eller större mängd.

För den "nya" årsskriften gällde det nu att finna en likartad lösning med vissa stående inslag så att läsarna skulle kunna känna igen sig. I första hand skulle kamratföreningens och I 14 S möten och andra aktiviteter redovisas. Vidare var det väsentligt att få med den alltfort pågående militära verksamheten i länet och på Kungsbäck, där Gävleborgsgruppen är grupperad. I mån av plats skulle så "hur det var förr" tas med både vad avser rent historiska avsnitt som personliga berättelser från senare tid.

Vissa stående inslag har under åren haft samma placering inuti årsskriften. Detta skapar en viss "trygghet" i läsandet. Övriga artiklar har om möjligt införts i tidsordning med äldre historiska tillbakablickar först för att följas av senare tiders upplevelser med mera. Införandet av möjligheter till färgillustrationer har dock gjort att denna grundprincip har måst frångås. Det beror helt och hållet på tryckteknikska skäl.

Tidpunkten för utgivningen av årsskriften senarelades till december för att bland annat få med föreningarnas årsaktiviteter. Tidigare kom *Bocken* av naturliga skäl ut i anslutning till de värnpliktigas utryckning.

Hur har då intentionerna som drogs upp inför utgivningen av årsskriften med avsaknad av det goda stöd, som regementet alltid varit för kamratföreningen, tjänat sitt syfte? Ja, det tillkommer inte mig som redaktör att svara på den frågan utan det överlämnar jag till de ärade läsarna att bedöma. Om jag trots allt skulle våga mig på ett yttrande så är det att resultatet blivit lyckat, inte minst beroende på alla de goda krafter som bidragit med artiklar av alla de slag.

Innan jag så "lämnar redaktionen" vill jag passa på att säga följande. Det har under alla dessa år varit oerhört stimulerande att vara redaktör för *Bocken*. Inte minst uppskattar jag den frihet som kamratföreningens styrelse gett mig i att ta fram en skrift varje år. Frihet under ansvar har varit inspirerande. TACK! Dessutom har kontakten med medlemmarna i föreningen varit stimulerande, inte minst vad avser dem som skrivit i årsskriften, en del ganska många gånger dessutom. TACK! Slutligen vill jag varmt tacka min hustru Agneta som varit mig till mycket stor hjälp som korrekturläsare, en viktig funktion i detta sammanhang, och också en funktion för att testa idéer och uppslag. TACK!

Ja, det blev ett längre förord i år än vad brukligt är. Den friheten har jag tagit mig utan att be om lov. Jag har också meddelat styrelsen att jag, om behov därav skulle föreligga, är villig att ställa upp med råd och dåd till den tillträdande redaktionen, om nu denna skulle ha intresse av detta.

Så kastar vemodet en skugga över tillvaron. *Bocken* har under åren kommit att bli en del av mitt om inte dagliga värv så inte långt ifrån. Den har även kommit att bli en del av familjen inte minst efter det att min hustru Agneta för flera år sedan med stort intresse engagerat sig i det redaktionella arbetet. Men så är livet: att mötas och skiljas. Bättre att ta initiativet till skilsmässa på egen hand än att kanske andra skulle komma och tala om, att det nog vore dags att sluta som redaktör.

Allra sist. Jag önskar min efterträdare som redaktör och dennes medhjälpare all lycka inför framtiden. Den står på Er sida. Som jag ofta sagt: det enda som de flesta av kamratföreningens medlemmar får ut av sin årsavgift är *Bocken*. År 2018 fyller den 80 år, ett jubileum att se fram emot.

Knut Björkenstam
Redaktör

KAMRATFÖRENINGENS ORDFÖRANDE HAR ORDET

Så har jag också i år glädjen att till våra medlemmar överlämna årsskriften Bocken. I år sker detta under alldeles speciella förhållanden. Efter 21 år i obruten följd och ytterligare några år på 70-talet slutar Knut Björkenstam som redaktör. Bocken 2016 blir hans sista. Det är en enastående insats som Knut, med stöd och hjälp av hustrun Agneta, har åstadkommit. Deras ambition att ständigt förbättra och utveckla skriften har aldrig sinat. Det gäller såväl till innehåll som till utformning. De senaste skrifterna med delvis färgtryck är ett exempel på det senare. Att Bocken är viktig för våra medlemmar är helt klart. Många är bosatta långt från Gävle och har därför svårt att deltaga i våra samlingar och på våra resor. För dessa är Bocken det enda de får ut av att betala medlemsavgiften. När vi fick kännedom om Knuts beslut var det därför ingen tvekan i styrelsens avsikt. Vi insåg att det skulle bli svårt att finna några villiga att överta ansvaret, men vår inställning var helt klar. Bocken måste fortleva. Det är med glädje vi nu kan meddela att så blir det. Redaktörskapet övertas av en kommitté bestående av Jan-Olof Strandberg (sammankallande), Bo Tangfelt, Olle Larsson och Claes Bengtsson. Arbetet är redan igång och när detta läses är den slutliga överlämningen av ansvaret genomfört. Styrelsen sänder ett varmt och uppriktigt tack till Knut och Agneta. Den officiella avtackningen kommer att ske vid årsmötet 2017, till vilket de båda kommer att inbjudas. Genom att välja den tidpunkten har många möjlighet att visa sin uppskattning över deras hängivna arbete för vår förening.

Vi lämnar nu 2016 bakom oss. Det var ett normalår för vår förening som innehöll många glädjeämnen. Men det finns en omständighet som är särskilt värd att notera och att glädjas åt. Under en tid runt regementets nedläggning minskade medlemsantalet drastiskt. Det fanns enskilda uppfattningar om, att när det inte fanns ett regemente fanns det heller ingen anledning att ha en kamratförening. Dessbättre blev det inte så, och medlemsantalet stabiliserades och började sakta stiga igen. När jag valdes till ordförande 1999 var antalet medlemmar 270. Styrelsen satte då upp ett rekryteringsmål på 400 medlemmar. "Siktar man mot stjärnorna så når man kanske trädtopparna" var tanken hos en och annan. Rekryteringen var inledningsvis god och vi nådde så småningom upp till runt 380. Där låg vi stilla under flera år och målet 400 verkade svårt att nå. Men efter en ny insats kunde jag till de församlade vid årsmötet 2016 meddela att målet var nått. Trots att avgångarna av naturliga skäl ökar ligger vi alltjämt kvar. Styrelsen riktar ett stort tack till alla Er som har bidragit till det fina resultatet.

Det gångna året har passerat enligt känt mönster. Möjligen kan det kännas lite tråkigt att vårt program inte förändras, utan att det upprepas år efter år, så att det numera är att betrakta som en tradition. Men så länge som vårt medlemsantal stiger och så länge som våra sammankomster lockar ett stort antal besökare känner vi ingen omedelbar anledning att förändra. Dessutom är ju innehållet i våra sammankomster av varierande art. Vid vårt årsmöte har vi under årens lopp haft många intressanta högtidstalare, som var och en för sig säkert lockat flera deltagare. Senast i raden var generalen Sverker Göranson, som berättade om sina erfarenheter efter 6,5 år som Sveriges överbefälhavare. Programmet efter lunch har också förändrats. Efter flera år med studiebesök vid intressanta platser har vi de senaste två åren i stället haft underhållning. Den kände revyartisten Lars Sigvard inledde och följdes i år av vår medlem och Povel Ramelkännaren Stig Östblom som kåserade runt densamme och hans framställning kompletterades med flera musikstycken ur sin rika samling.

Höstresan i år gick till Skokloster. Den utgör också ett exempel på en aktivitet som lockar medlemmarna. Även i år hade vi långt fler intresserade än det fanns platser i bussen. Det smärtar oss i styrelsen att vi varje år tvingas säga nej till några. Vi har undersökt alternativet en buss till, men en sådan åtgärd ryms inte i vår nuvarande budget. Det skulle tvinga oss att väsentligt öka det pris, som var och en nu betalar för sitt deltagande. Och en sådan åtgärd kanske skulle få ett antal att avstå.

Till sist vill jag rikta ett stort tack till alla Er som genom Ert medlemskap, genom frivilliga gåvor eller på annat sätt bidragit till ett bra år med Kungl. Hälsinge regementes kamratförening.

Rolf Dahlström
Ordförande

GLÖM EJ ÅRSAVGIFTEN!
MINDRE ARBETE FÖR KASSÖREN.

INFORMATION FRÅN GÄVLEBORGSGRUPPEN

av Raymond Iller

Hej! Chefen på KUNGSBÄCK anropar!
Gävleborgsgruppen har även detta år säkerställt att krigsdugligheten för 18. hemvärnsbataljonen hållits på en så hög nivå som våra resurser medger. För det är ju just i måttenheten krigsduglighet vi avläser om vi lyckats eller ej!

Årets utbud av verksamhet har för bataljonen inneburit ledningsträningsövning (LTÖ), krigsförbandsövning (KFÖ), särskild övning för förband (SÖF), särskild övning befäl (SÖB) och kompletterande utbildning (KU).

När det gäller personalförsörjningen så har vi i år också genomfört direktutbildning mot Försvarsmakten (FM) genom den grundläggande militära utbildningen (GMU).

LTÖ-n genomfördes i Enköping under första veckan i februari där bataljonsstaben med ledningspluton övades i ett scenario tillsammans med flera andra hemvärnsbataljonsstaber. Ett viktigt tillfälle att som direkt underställd chef (DUC) få öva under den regionala stabens ledning och ett bra tillfälle för att utveckla egna rutiner och roller. Gävleborgsgruppen var på plats som övningsledare och förbandsinstruktörer.

För att genomföra årets KFÖ valde vi ett scenario genomfört helt i fred, fullt tillämpat med bataljonsuppgift att skydda marintaktiskchefs (MTACH) verksamhet i NORRSUNDET.

Den Regionala Staben Mitt (RSM) genomförde parallellt med detta en ledningsövning uppe hos oss på KUNGSBÄCK så högre chefs ledningsomgång var också engagerad i övningen.

Soldaternas kunskaper/kompetenser sattes verkligen på prov i en komplexitet av uppgifter som spelades in med hjälp av spelgrupp och figuranter.

Bataljonens samtliga delar (mark, sjö, luft, musik) var engagerade i lösandet av uppgiften och våra instruktörer levererade dygnet runt.

Att vi sedan som första bataljon i riket fick möjligheten att genomföra fullskaletest på HV IS var grädde på moset! HV IS är ett nytt ledningssystem på bataljonsnivån som är på väg att införas i våra hemvärnsbataljonsstaber. Här kommer vi att fullfölja resan med HV IS för att under LTÖ 2017 fortsätta utveckla vår stab och våra metoder innan det är dags att införa systemet i organisationen.

Och jag kan avslöja att det var lika spännande för oss som för bataljonen att inte veta vad vi i varje stund hade framför oss, utan att allt handlade om vilka beslut som togs vid en given tidpunkt och vår förmåga att förutse/möta/hantera det uppkomna läget.

Den här valda metoden är fantastiskt bra för att utveckla våra chefer och staber. Nackdelen är ju att det kan uppstå situationer som inte är optimala för alla. Det finns en risk i att alla inte blir övade/tränade.

Årets SÖF kommer vi att genomföra i slutet av augusti vilket i år innebär att våra insatskompanier kommer att delta i Flygvapenövningen 2016 som tillika är Rikshemvärnschefens insatsövning. Uppgiften innebär att kompanierna kommer att marschera/transporteras till ett annat län och där ingå i skyddet av flygbas. Det här kommer att bli en nyttig erfarenhet för oss och förbandet.

SÖB genomfördes detta år vid två tillfällen. Dels har förbandets egna behov omhändertagits i form av uppdatering av orderverk med mera och dels har högre chef genomfört en fältövning där problematiken med hybridkrigföring genomlystes.

Vår GMU genomfördes enligt plan ute på MARMA. I år bestod organisationen av ett plutonslag om fem personer och en utbildningsadjutant. Antalet rekryter som ryckte in var i år 16 stycken och av dessa fullföljde 15 stycken. En tredjedel av våra rekryter var kvinnor och den rekryt som avbröt gjorde det på grund av medicinska skäl. Utbildningen var mycket uppskattad och överträffade i stor utsträckning rekryternas förväntningar, vilket inte minst redogjordes för i SVT inslag från soldaterinran i Regementsparken.

Anledningen till att vi inte var så många rekryter vid årets GMU står att finna i FMs kamp om individer. Våra erfarenheter visar att de intressenter vi hittar fås att söka sig till andra vägar i FM än de som finns i länet. Detta hoppas vi kommer att rättas till i rekryteringsprocessen inför grundutbildningen 2017.

Gävleborgsgruppen kommer som en av 15 plattformar att grundutbilda mot Hemvärnet. I skrivande stund innebär det att vi skall rekrytera och grundutbilda mot Gävleborgsbataljonens behov.

Efter genomförd grundutbildning om fyra månader så kommer soldaterna att åka iväg till en annan utbildningsplats inom militärregionen där de får den utbildning som matchar deras specifika befattning. Befattningarna är: gruppchef, bandvagnsförare, skarpskytt, signalist, stridssjukvårdare, förare till vårt nya gruppfordon och soldater.

Längden på befattningsutbildningen är olika och sträcker sig från cirka en månad till tre månader.

Gävleborgsgruppens inryckning genomför vi i rykande snöstorm den 9 januari för att sedan låta gruppcheferna mucka i högsommarvärme den 7 juli. På så sätt får vi även till det här med allväderssoldater.

Jag vet, vi känner igen systemet. Nu ska vi bara få till det där med mönstringen också. Vi är stolta över det vi gör och att få möta frivilligheten i vårt län är lika stort varje gång.

KARL XI:S UPPMARSCHPLANER

av Knut Björkenstam

Vid forskningar i Gävle kommuns arkiv för några år sedan fann jag bland mycket annat med bäring på Hälsinge regemente uppgifter om de uppmarschplaner för armén, som Karl XI lät utarbeta. Uppgifterna är hämtade från dåvarande Generalstabens krigshistoriska avdelning, Meddelande nr 1, och Meddelande från Kungl. Krigsarkivet IV. Här följer utdrag av de gjorda noteringarna i kommunarkivet.

Inledningsvis anges olika riktningar för uppmarsch av armén: uppmarsch till västra gränsen inom området Värmland, Dal och Bohuslän, uppmarsch till Sydsverige/södra Halland och Skåne. Därefter anges uppmarsch till hamnar: på Sveriges sydkust Göteborg, Ystad, Karlshamn, Karlskrona och Kalmar för överskeppning till Pommern/Wismar, Bremen och Verden eller Livland: på Sveriges östkust inom området Östergötland – Roslagen för överskeppning till Östersjöprovinserna och/eller Finland.

Enligt 1689 års tågordning hade anbefallts att truppförbanden enligt vederbörande transportechelongsbefälhavares bestämmande skulle marschera tre dagar och rasta den fjärde. Någon hänsyn hade således icke tagits till vägarnas beskaffenhet på olika sträckor. Så skedde däremot nu, och i 1696 års tågordning hette det "att march sker efter Kongl Maj:ts landshövdingarna tillställte reglemente och ordres både till dagsresorna som nattlägren". Detta senare borde med hänsyn till bland annat befälets underhåll tagas vid gästgivargårdarna. Befäl åtnjöt under tåg och i fält penningtraktamente, icke naturahushåll. Karl XI gjorde sin sak ordentligt. Olämpliga gästgivargårdar flyttades. Avstånden mellan dessa överensstämde icke alltid med dagsmarschens lämpliga längd. Det fanns inte heller vid alla gästgivargårdar tillräckligt stora och lämpliga bivackplatser.

Arbetet leddes av konungen personligen med biträde av generalkvartermästaren Erik Dahlberg och krigsrådet Johan Hoghusen. Under sina resor genom landet granskade Karl XI på ort och ställe detaljerna av de uppgjorda förslagen och vidtog därvid erforderliga ändringar i dessa såväl som i truppförbandens förläggning. År 1696 låg uppmarschplanerna efter 17 års arbete färdiga. På våren år 1700 skulle de komma att sättas på prov.

Hur såg då uppmarschplanerna ut för Hälsinge regemente? Här skall i stort redogöras för planen som gällde för marsch till Stockholm. Det dåtida språket har i allt väsentligt omarbetats till modern svenska. Men först en kort repetition av regementets organisation. Uppgifterna härom är hämtade ur Bocken 1960/61.

Från 1696 var regementets kompaniövningsplatser följande:
Livkompaniet: Mårdnäs kungsgård (överstebostället): "På sandheden jämte älven".
Överstelöjtnantens kompani (Färnebo): "Vid Hedåsen, belägen ytterst i Färnebo socken".
Majorens kompani (Forsa): "Rolfsta kungsgård och sandheden benämnd".
Kapten Törenfelts kompani (Ovansjö): "Högbo by, Kappalsbacken".
Kapten Rotkirchs kompani (Alfta): "I Alfta socken, ett litet stycke från kyrkan, på en plats som heter Bälven".
Kapten Schwartzhoffs kompani (Järvsö): "Bodaheden".
Kapten Wulffens kompani (Arbrå): "I Arbrå socken vid kyrkan på Mählan".
Kapten Björnbergs kompani (Delsbo): "I Delsbo socken vid kyrkan, på Hammaren".

Som framgår ovan benämndes kompanierna efter deras chefer. Denna ordning upphörde någon gång i början av 1700-talet. Då övergick man till härads- eller sockennamn.

*

"Helsinge regemente enär det skall till Stockholm Marchera".

Delsbo kompani har sin mötesplats i Delsbo socken och Sjömyra vartill fordras tre dagars marsch och marscherar sedan till Forsa socken och Långby, två dagar. Uti samma socken har Majorens kompani sin mötesplats ¾ mil längre fram i Måhlstad, vartill fordras fem dagars marsch. Efter att ha förenat sig med Delsbo kompani marscherar de båda kompanierna via Hudiksvall söderut för att sedan övergå Ljusnan tillsammans med övriga i Hälsingland roterade kompanier, nämligen Järvsö, Alfta, Liv och Arbrå.

Järvsö kompani har sin mötesplats i Nybo och Järvsö socken, vartill fordras tre dagars marsch, Alfta kompani samlas i Häggestad i Bollnäs, Livkompaniet samlas i Hanebo socken och Kyrkbyn och Arbrå kompani samlas i Kyrkbyn i Mo socken, även här fordras tre dagars marsch.

Alla hälsingekompanier samlas sedan i Strättierre i Skogs socken för att när erforderliga fartyg framskaffats övergå Ljusnan. Efter övergången sker förflyttning via Hamrånge socken (tre dagars marsch) och Trödje (en och ¾ dag) till Gävle stad (en och ½ dag) där kompanierna i Gästrikland ansluter. Dessa var två stycken.

Överstelöjtnantens kompani (Färnebo kompani) samlas i Överhärde och Valbo socken. För detta krävs fem dagsmarscher. Därefter sker samling i Gävle, en marschdag. Ovansjö kompani samlas vid Höijebro/Högbo och Ovansjö socken vartill krävs fyra marschdagar. Därefter samlas även detta kompani i Gävle. Sålunda kommer det sig att hela regementet är samlat i Gävle för att därifrån marschera in i Uppland till Älvkarleby.

Vid det planerade övergångsstället är älven stark och strid. Därför kvarblir regementet på norra sidan intill dess färja och båtar anskaffats och övergång kan ske. Efter denna vilar regementet en dag. Marschen fortsätter sedan via Mehede (en och ½ dag), Yfre (två dagar), Lädeby/Hedeby, Heby?/ (en och ¼ dag), Uppsala stad (en och ¼ dag), Alsicke (en och ¼ dag), Märsta (en och ¾ dag), Rotebro (två dagar) till Stockholm (två dagar).

Efter det att regementet ankommit till Stockholm kan efter Kungl. Majt:s order kommenderas alternativt till Södermanland, Östergötland, Småland, Skåne eller Halland. Följande orter passeras, nämligen Nyköping, Norrköping, Kalmar, Karlskrona, Karlshamn, Ystad alternativt Halmstad. Regementet har samma marschväg och nattläger som Upplands regemente, då det från Stockholm kommenderas till angivna orter.

*

Vad gäller övriga uppmarschplaner är de uppgjorda på likartat sätt. Sålunda framgår följande.

"Enär detta Hellsinge Regemente skall till Wässmanland och Närike marchera".

I detta alternativ samlas hela regementet efter kompanivisa förflyttningar i likhet med ovan till Brunn i Hedesunda socken. Där kvarblir regementet intill dess "baggagien" med båtar och fartyg i förväg kan föras över Dalälven till "Wässmanland". Därefter går regementet över älven och marscherar till Västerås via Sellia i Nora socken, över Heden till Arnebo, Sala stad och Hollstad. Det tar omkring nio dygn vartill kommer två vilonätter.

Från Västerås till Örebro marscherar regementet via Köping, Arboga, Fellingsbro och Glanshammar. För denna förflyttning åtgår i stort samma tid som till Västerås.

"Sedan detta regementet är till Örebro ankommit, så kan det icke allenast up till Wermeland, utan ock till Wästergiötland och Bohus commenderas".

Då sker förflyttning till Karlstad och Eda i Värmland alternativt fortsätter regementet till Göteborg via Vänersborg, Uddevalla och Bohus.

"Enär Hellsingelands Regemente skall till Jemteland marchera, så kan det skee på Twå Wägar hwar af den eena kallas Yttre Wägen genom Medelpad, och den andra Öfre Wägen genom Hogdahl i Hellsingeland".

Här är då planen uppgjord på motsvarande sätt som i övriga alternativ. Samling kompanivis, förflyttning till i förväg anbefallda samlingsplatser för flera kompanier och slutligen för regementet i sin helhet. I detta alternativ blir det de två kompanierna i Gästrikland som får lång väg att gå. Det framgår också av tidsplanerna. För Yttre och Övre vägen är olika planer framtagna.

*

Vid läsning av Karl XI:s uppmarschplaner för olika krigsfall framgår med vilken klarsyn dessa tillkommit. Kungen har tänkt på allt: samlingsplatser för kompanier och regementen, marschvägar, möjligheter till övernattning och proviantering, övergång av vattendrag och så vidare. Vi kan jämföra med våra egna under kalla kriget uppgjorda planer för olika krigsfall. Likheter finns.

När så Sverige år 1700 angrips av Danmark, Ryssland och Polen är det bara att "trycka på mobiliseringsknappen" och den svenska armén sätter sig i rörelse. I detta fall är det "alternativ syd" som först blir aktuellt. Allt fungerar utomordentligt väl, när den bästa armé vårt land någonsin haft marscherar upp för att försvara riket mot dess fiender. Hur det sedan slutar, ja det är en helt annan historia.

"Skål", utbrister musikfanjunkare Träffner, f. d. regementsmästare på armépistol.

*

Reklam för BOCK-öl, vilket givetvis är prima vara, då allt som har med BOCKEN att göra är förstklassigt (i detta fall dock närmast klass III).

(ur Bocken 1947)

OM EN SOLDATINSTRUKTION FRÅN 1930

av Knut Björkenstam

Jag har i min ägo en soldatinstruktion från 1930. Det är ett litet häfte med blått omslag prytt med stora riksvapnet och omfattande 92 sidor.

SOLDATINSTRUKTION. ALLMÄN DEL

VÅRT FÄDERNESLAND OCH DESS FÖRSVAR

Den är fastställd 1929 och kunde rekvireras från Lantförsvarets kommandoexpeditions Bokförlag, Stockholm 2. Instruktionen inleds med en bild av konungen, Gustav V.

Lantförsvarets
Kommandoexpedition.
N:r 2429.

KUNGL. MAJ:T har i nåder fastställt denna ***Soldatinstruktion. Allmän del. Vårt Fädernesland och dess försvar.***

Stockholms Slott den 31. december 1929.

På nådigste befallning

HARALD MALMBERG
/ Erik Testrup

Så följer en innehållsförteckning. När den läses skall man ha klart för sig i vilket tidsskede instruktionen kommit till. Inte minst gäller detta vad som står under de olika kapitelrubrikerna. I dag skulle det inte gå att ge ut en liknande instruktion. Jag kommer att nedan ge exempel som just belyser "tidsandan". Det gör jag genom att direkt citera ur instruktionen. Var och en av läsarna kan sedan göra sina egna kommentarer och reflexioner. Med tre punkter (...) markerar jag överhoppningar i texten.

INNEHÅLL

I. **Vårt fädernesland**	sid
Vår folkstam	5
Vår försvarsplikt	9
Vårt folks kynne	11
II. **Vårt försvar genom tiderna**	
Forntiden och medeltiden	14
Äldre Vasatiden	21
Yngre Vasatiden	28
Karolinska tiden	40
Frihetstiden och gustavianska tiden	57
Vår sekellånga fred	65
Kriget förr och nu	69
III. Krigsmannaegenskaper	
Plikttrohet	73
Tapperhet	75
Viljestyrka	76
Disciplin	78
Kamratskap och hedrande vandel	80
IV. Uniform och fälttecken	
Uniformen	83
Fana och standar	86
V. Sveriges flagga	90
VI. Krigsmans erinran	91

Kapitlet om **Vårt fädernesland** inleds med ett citat av Gustaf Vasa: *Varer svenske!*. Ur **Vår folkstam**: ... *Inom det område, vilket nu bildar Sveriges rike, har sedan urminnes tider bott samma nordiska folkstam. ... Under medeltiden lade svenskarna Finland under sitt välde. Därmed bragtes detta land innanför den västerländska odlingens råmärken. ... Det är i folkets rasegenskaper, som vår förmåga och kraft ytterst bottna. ... Ett gott folkmaterial är vårt lands största rikedom. En livskraftig och viljestark ungdom är främsta betingelsen för vårt folks framtida bestånd.*

Ur **Vår försvarsplikt**: *Det är vår oavvisliga plikt att försvara vårt fädernesland, så att vi kunna lämna det i arv åt våra efterkommande lika fritt och starkt, som vi mottogo det av våra fäder. ... Den enskilde måste sätta sina egna intressen efter folkets och fäderneslandets. ... Ändamålet med*

den militära utbildningen är att andligt och kroppsligt stärka och utveckla de enskilda individerna, samtidigt som de bibringas erforderliga militära färdigheter. Viljekraftens träning utgör en väsentlig del av utbildningen. ... Danandet av ett starkt, sunt folk är målet för allt fosterländskt arbete.

Ur **Vårt folks kynne**: Här talas det om vidsynthet, dådkraft och viljestyrka. Vidare om svenskarnas organisationsförmåga och starka rättskänsla. I krig och fara *hava svenskarna visat mod, ståndaktighet och offervilja*. En avigsida i folkkynnet anses ett sorglöst lättsinne vara. Kapitlet slutar med att påtala att en klar insikt om folkets fel är första förutsättningen för att folket skall kunna övervinna dessa.

Ur **Vårt försvar genom tiderna**: I detta avsnitt, det längsta i instruktionen, beskrivs vårt lands krigshistoria. I stort börjar den med Engelbrekt och hur han drev ut de danska fogdarna och slutar med kriget 1808 – 1809, ett krig som slutade med att vi förlorade Finland. *Orsaken till nederlaget låg framför allt i den modlöshetens anda, som gjorde sig gällande. Vi voro till följd av våra egna fel slagna redan före kriget.* Texten kompletteras med illustrationer av kungar, fältherrar och slagfältsbilder. Då vår krigshistoria dock torde vara ganska väl känd av läsarna så hoppar jag över densamma.

De krig vi svenskar deltagit i har påverkat vår krigsmakts organisation, dels genom egna erfarenheter, dels genom att ta tillvara andras. I instruktionen beskrivs hur vårt försvar utvecklats under århundraden. Det börjar med folkuppbådet, en organisation för landförsvaret, och ledungsorganisationen för krigsföretag till sjöss. Försvarsordning och samhällsordning var nära förbundna med varandra.

Gustav Vasas betydelse för organisation av landets försvar framhålls. *Intet annat land kan uppvisa motstycke till den utveckling vår krigsmakt genomgått sedan Gustaf I:s dagar. Från hans landskapsfänikor härstamma våra fotfolksregementen och från hans landskapsfanor våra rytteriregementen. I det "arkli", han upprättade, har vårt nuvarande artilleri sina rötter. Likaså är han upphovsman till vår nationella flotta.* Grunden till den nya härordningen tillkom vid riksdagen 1544 då uppsättandet av *ständiga truppförband* beslöts. Det påtalades också att *utan anfall kan icke någon slutlig seger vinnas.*

Under den karolinska tiden beskrivs indelningsverket, dess organisation, utrustning och taktik. Vid krigsutbrottet år 1700 var det en väl övad krigsmakt som gick till verket mot rikets fiender.

Det näst sista avsnittet i kapitlet, **Vår sekellånga fred**, inleds med följande stycke: *Våra krig hava förts för fäderneslandets försvar. Vårt land har bestått i kampen tack vare det svenska folkets inneboende kraft, grundad i dess goda rasegenskaper. Vi böra visserligen icke yvas över de bragder, våra fäder utfört, men väl böra vi taga lärdom av deras gärningar, bragder som missgrepp.* I övrigt beskrivs här indelningsverkets "förfall" och övergången till den allmänna värnplikten.

I det sista avsnittet, **Kriget förr och nu**, påtalas krigets ändrade utseende och form. I det nutida kriget behövs alla krafter. Arbetet bakom fronten, vid plogen och i fabrikerna har fått större betydelse. Då förbrukningen av ammunition och annat har ökat måste stor vikt läggas vid industrins krigsberedskap. Det sägs också att kriget inte längre utförs enbart till lands och till sjöss utan i och från luften. Avsnittets sista stycke tål att citeras då det torde gälla än i dag: *Tekniska hjälpmedel och vapen hava under tidernas lopp alltmera fulländats. Deras värde blir dock städse beroende av det sätt, varpå de handhavas och komma till användning. Den levande kraften har sålunda icke förlorat sin betydelse. Nu för tiden, då stridssättet ofta fordrar, att var man uppträder för sig själv skild från sina kamrater sättes soldatens duglighet och personliga egenskaper på kanske ännu hårdare prov än någonsin tidigare. Duglighet vinnes genom övning.*

Ur **Krigsmannaegenskaper**: Där står att *det är soldaternas krigsmannaegenskaper, som fälla utslaget.* Vilka är då dessa? De är plikttrohet, tapperhet, viljestyrka och disciplin. Vidare skall soldaten vinnlägga sig om gott kamratskap och hedrande vandel. Vad avser plikttrohet bottnar i känslan av *ansvar* men även hänförelse och fosterlandskärlek verkar sporrande. Förräderi, överlöpande till fienden och flykt är svåra brott mot plikttroheten.

Tapperhet, det vill säga mod och offervilja skall kännetecknа soldaten om denne rätt skall kunna fylla sin uppgift. Soldaten skall vara beredd att för Sveriges frihet våga sitt liv.

Det som i krig ytterst fäller avgörandet är *viljestyrkan*. Detta förutsätter *självförtroende*, grundat på duglighet. *Genom rådig beslutsamhet kunna däremot de svåraste lägen vändas till det bättre. Krafterna räcka i allmänhet lika långt som viljan.*

Disciplin är krigsmaktens hörnpelare. *Lydnaden är det oumbärliga stödet för övriga krigsmannaegenskaper.* Lydnaden måste genom övning och förståelse övergå till att bli en vana. En vilja råder och en kan enbart befalla. Sådant lydnadskrav förminskar dock inte betydelsen av att varje soldat är en fritt tänkande människa, som i olika lägen där befälets inverkan inte kan göra sig gällande ändå fullföljer sina uppgifter.

Gott kamratskap är en viktig egenskap som bidrar till att hålla en god anda vid liv inom förbandet. En *hedrande vandel* bör utmärka en god soldat i likhet med alla andra medlemmar i samhället.

Ur **Uniform och fälttecken**: Inledningsvis beskrivs uniformsutvecklingen från bondehärens dagar till det moderna krigets krav på minskad upptäckt i terrängen, något som påverkat färg och utseende på uniformen.

Uniformens ändamål är framför allt att utgöra en för krigstjänsten lämplig dräkt. Uniformsdräkten betecknar soldatens samhörighet med krigsmakten och truppförbandet. Den enskilde soldatens duglighet och uppträdande i och utom tjänsten återverkar därför på det anseende och den aktning,

truppförbandet och krigsmakten åtnjuta. Den hälsningsplikt, som åligger all krigsmaktens personal, är även ett uttryck för samhörighet och för inbördes aktning.

Avslutningsvis påtalas den betydelse fälttecknen förr hade för att återfinna förbanden på slagfältet. I dag har de en helt annan betydelse. *I nutidens strider kan fälttecknet icke föras framför fronten synligt för alla. Men det medföres än i dag i fält och utgör för soldaten en maning att troget fullgöra sin plikt mot det truppförband han tillhör, och därmed mot Konungen och Fäderneslandet.*

Slutligen beskrivs Sveriges flagga och ges exempel på förbandsfanor och förbandsstandar. Det sista som står är ordalydelsen i Krigsmans Erinran.

Konungen deltar i regementets 300-årsjubileum den 12 juli 1924. Här mottas Majestätet vid Gävle centralstation. Tillhör Knut Björkenstam.

ETT APPENDIX TILL BOCKEN 2015

av Knut Björkenstam

I *Bocken 2015* skriver Bo Tangfelt om *Hälsingarna och Fredriksskans*. Där berättar författaren bland annat om den truppsammandragning som ägde rum våren 1720 för att sättas in vid ett eventuellt angrepp på Ryssland. Något sådant kom dock aldrig till stånd.

I Gävle stadsarkiv fann jag för några år sedan några korta anteckningar rörande det Bo Tangfelt tar upp. Kanske kan det vara av något intresse, varför detta "appendix" tillkommer.

De finska och svenska regementena var i maj 1720 grupperade i en bivackfyrkant i Strömsbro. Texten lyder sålunda: *Plan af Campementet wid Giefle och NorrÅhn åhr 1720 in Maij.* Av en skiss framgår regementenas plats runt fyrkanten. Från vänster Hälsinge regemente med två grupperingar utmed en sida. Därefter utmed nästa sida Nylands och Åboläns regementen, Savolax regemente, Österbottens regemente och Björneborgs, Wiborgs och Tavastehus regementen, de tre sistnämnda på gemensam grupperingsplats. Utmed nästa sida Westgöta kavalleriregemente, Jemtlands regemente på två platser och därefter åter Westgöta kavalleriregemente. Utmed den sista sidan grupperades Dalregementet på två platser.

Utöver planen för grupperingarna anges följande: *Plan med de Linier, Batterier och FörHugningar, som efter Hans Excellence, Commenderande Generalen och General Fälttygmästaren Högwälborne Hr Baron Hamilton funnit godt att anläggia och förfärdiga låtit.*

Sedan följer en *"explication"* om sju punkter för att förklara en karta. Denna finns dock inte med i det tillgängliga materialet. Punkterna är som följer: *A. Linien med Bröstwärn och Banquett af Faschiner; B. Förhuggning; C. Batteri och Stånd för Stycken; D. Crono Quarnar; E. Wägen til Söderhamn och Norlanden; F. Wägen til Giefle; G. en Liten wäg up i Socknen.*

"Stycken" är en dåtida benämning på kanoner, därav underofficersgraden styckjunkare vid artilleriet fram till 1972 då gradsystemet inom Krigsmakten gjordes om.

"Värjan måste göra det bästa ty den skämtar intet".
Karl XII

OFFICER, RYTTARE, JÄGARE, BROTTARE OCH TIMMERMAN

av Sven Åkerman, berättat för Bo Tangfelt

Morfar var född 1843 och från Östergötland. De var elva barn och bodde i ett torp som hette Sandstugan i Klockrike vid Borensberg. Mormor blev tidigt änka. Det står om henne att hon var totalt utblottad och barnen ackorderades ut till bönderna. Morfar var en märklig man, den ende som kunde simma ett par kilometer över Boren fram och tillbaka. Folk kunde inte simma då. En yngre bror åkte till Amerika och morfar åkte först dit under ett halvår hos honom. Sedan åkte han tillbaka dit igen under fem år, kom sedan hem till anställning på Ulvåsa som stallchef, följde där med greven till 'sju konungariken' och köpte hästar. Senare började han jobba vid järnvägen som arbetarbas i Norrland, kallad "Östgötajätte", omåttligt stark och agiterade som socialdemokrat, då även kallad "Rödpelle". Min farmor var vallon. Hennes första man som kom med till Lövstabruk var också vallon och masugnsmästare. Han hette Murait.

Min far kom från Hedesunda och var finsnickare och möbelsnickare. Han köpte en gård i Fridhem i Gävle som då ägdes av fängelsedirektören och som en grosshandlare hade byggt 350 år tidigare. Fängelsedirektören lät fångarna jobba på gården och när vi sedan grävde där hittade vi tunnor som fångarna hade fyllt med dyrgripar de stulit och sedan grävt ned. En gång ramlade jag ner i en sån tom tunna.

Jag är född 1930 och uppvuxen där i Fridhem, kallad "mr Fridhem". Här föddes också våra två pojkar senare. Vårt hus var som en mindre herrgård i två våningar med hasbanor på varje sida. Där bodde jag tills jag var 18 år med mina fem systrar varav en dog på operationsbordet. Jag var yngst, min bror dog när han var 19 år 1937. En syster finns kvar i Falun, hon är dement och minns inte mig. Men om jag nämner vår katt Frasse så minns hon den och säger att "ja, men om du minns Frasse så måste ju du vara min bror!"

På gården fanns en jättestor trädgård med grova päronträd och en mindre skog av körsbärsträd och bakom ladugården var ett halvt tunnland kallat hästbetet. Ladugården brann 1934. Jag stod i fönstret och såg det. De flesta djuren var ute på sommarbete, men grisarna brann inne. Vi försökte mota ut dem men det gick inte, de sprang tillbaka.

Jag gick fyra år i realskolan på Borgarskolan. Det fanns inga jobb att få och jag ville inte ha något där jag inte fick använda skallen. Så efter "Borgis" snodde jag värvning 1948 och började på volontärskolan, blev statsanställd med ämbetsmannaansvar och strängare straff än andra vid tjänstefel. Till regementet var det fyra kilometer över skogen men jag fick cykla till Kris-

tinaplan ner mot Drottningbron och därifrån till regementet. Arbetstiden var obegränsad och avlönad med 39 kronor i månaden. Jag lämnade 22 kronor hemma och slog runt för resten - tablettaskar. Andra av kompisarna gick på krogen första kvällen och söp upp de 39 kronorna - jag var aldrig på krogen.

Det var då en väldig skillnad på korpralskolan och volontärskolan. Vid ett tillfälle kom plötsligt två från korpralskolan och påstod att "Hörru du din dj-l, du har stulit min plånbok!" Jag blev så dj-a het, hade kunnat slå ner honom för jag var otroligt bra tränad då eftersom jag var brottarmästare för gävlelaget BK Loke som junior men fick hoppa in i seniorlaget ibland. "Va f-n säger du, kalla inte mig tjuv för då dj-ar!" sade jag och gick emot dem. Det var vågat på den tiden att säga till en korpral från en volontär. De backade och sedan kom min plutonchef Söderhielm som var en sansad man från Tolvfors och frågade om det här. "Ta det lugnt" sa han och beordrade uppställning i logementet och skåpvisitation. Där återfanns plånboken i den enes skåp. Han ville då skylla ifrån sig med att han tagit den i fyllan och lagt in den. Ingen av dem bad om ursäkt och det kan jag känna än men de var väl inte så bildade och visste inte bättre.

Hur var det att rycka in på volontärskolan med livning och hårda tag? Ingen livning förekom men däremot var sängen bäddad med taggtråd så första natten blev inte trivsam men sen var den som gjort det borta och då bäddade jag om åt honom - det blev ett dj-a liv.

Korpralskolan gick jag ett halvår eftersom jag kommit in på våren medan de andra kommit in på hösten före, "Bunker-Pelle" Pettersson var kompanichef då. Vi hade 47 kronor i månaden och målet var att ta ut folk som skulle gå över till plutonchefsskolan. Bland kamraterna var Kalle Björk från Snasbäcken i Färila, mycket duktig skidåkare och hälsingejuniormästare på tio kilometer.

Gick sedan aldrig plutonchefsskolan utan kom över direkt till kadettskolan i Ulriksdal med furirs grad. Vi var ett 30-tal från regementet. Det var svårt för oss att förstå sydskåningar som taktikläraren vi hade. Vi, bland annat Bengt Nilsson, fick sitta på kvällarna och prata med skåningarna och "Va f-n sa han egentligen?" Det var en återkommande kommentar. En klarade inte kadettskolan, den som hade skyllt stölden på mig, han var inte mogen. Han sprang som en galning och duschade intensivt, frågade varför jag aldrig duschade, och fick till svar att "En sak ska du ha klart för dig. Jag har två systrar i stan och där får jag duscha och bada hur mycket jag vill utan skitstövlar i närheten!" Efter sex månader på kadettskolan blev det trupptjänst som furir och med stjärna på ärmen. Därefter kommendering till Försvarets Lärоverk, FL, i Uppsala (då fanns ännu I 8 och AUS, Arméns underofficersskola, kvar där) och med Bengt Nilsson i parallellklass. De hade en duktig mattelärare och vi duktiga språklärare som professor Löfstedt i tyska och en docent i engelska. De var utmärkta universitetslärare. FL var tre år men jag hade realen

och läste då två år i stället. Efter studenten kallade de två språklärarna mig till sig och sade att de ville att jag skulle sluta med det militära och läsa språk i stället. "Nja", sa jag, för då hade jag kommit upp så att jag hade 250 kronor i månaden, "jag har inte ekonomiskt så att jag kan klara det, hyra in sig och med alla utgifter." Studielån var inte aktuellt då och skulder var jag rädd för. Det var en rolig tid. Jag bodde i ett rum på Artillerigatan, 200 meter från FL, hos en som läste till läkare. Han blev sedan regementsläkare på Hälsinge regemente. Vid festen på Flustret talade någon efteråt om för mig att jag slog näven i bordet så att groggen hoppade upp och ned.

Efter FL blev det kommendering hem till regementet i maj. När beväringarna ryckte in i september tjänstgjorde jag som plutonchefs ställföreträdare för att riktigt få känna på jobbet och med sergeants grad. Efter ett par år blev det krigsskolan Karlberg ett år och det var första gången jag överhuvudtaget var i huvudstaden. Då hade kadettskolan flyttats dit från Ulriksdal. Det blev lägre kursen, senare kallad yngre kursen. Det var tider det och Karlberg sågade man sig igenom och lärde känna. Jag gick alltid till fots då mina systrar bodde på andra sidan stan. Dit gick jag i uniform ofta på nätterna. Det var ingen som bråkade då. Jag gick på nätterna bara för att titta och göra någonting. En gång mötte vi ett salt gäng som verkade lite hotfullt och som frågade: "Var är ni ifrån?" - "Hälsinge regemente", svarade vi. - "Va, är ni hälsingar - det var trevligt att ses", och så gick de därifrån.

Kaarina och jag gifte oss i Finska kyrkan i Stockholm och prästen som var gammal krigspräst i Finland log när vi kom - en finsk kvinna och en man i uniform, förmälde oss på finska och svenska och sedan stack vi iväg till Berns salonger. Vi hade fyra gäster med oss där.

Man var dåligt ekiperad civilt och gick därför i uniform även civilt. Mötte man en kapten på stan på söndagen gick han oftast i uniform. Dåligt betalda var vi för att vi skulle ju få pension vid 50. I trupptjänst hade vi oftast linnekläder. Samhället var fullt av uniformer på den här tiden, anställda vid järnvägen, posten, televerket som stabiliserade samhället väldigt mycket och vi hade order att uppträda korrekt, gripa in och hjälpa polisen. Men det var nog bara jag som var beredd att gripa in. En ung polis stod en gång bland buset på Stortorget i Gävle, bland dem en som kallades Storbölas som bråkade med den unga polisen när jag kom i uniform. Tävlingsbrottare som jag var tog jag då ett nacksving på honom, polisen kunde då gå bredvid och leda honom och damerna som stod bredvid applåderade vilt: "Heja polisen-heja militären".

Jag var aktiv brottare i BK Loke till 1952 när jag skadade nacken vid ett bakåtkast i ett midjegrepp, när pannan är i brygga och man slängs bakåt och kopplar nytt grepp, kom då snett ned och bröt två nackkotor. En rödakorsare sade: " Ja, du får nog hålla upp ett tag". Jag slutade då aktivt men startade en

brottarklubb på regementet och arrangerade tävlingar. Minns att Eric Ohlsson blev regementsmästare i bantamvikt.

Här i Los där jag nu bor blev jag chefsinstruktör för hemvärnet 1960. Lönen var dålig när jag gifte mig, 500 kronor i månaden, så jag måste jobba extra och åkte hit på fredagskvällarna och kom hem på lördagskvällarna. Jag bodde hos hemvärnschefen eller i skolan. Det blev 62 kronor i månaden som var ett bra tillskott och jag lärde känna Hälsingland förbaskat bra.

Kvartermästarens farsa jobbade på regementet och drog till sig gamla bilar. Av honom fick jag en Opel Kapitän lyx, tre år gammal för 300 kronor, så stor att den inte gick in i garaget i Skuggan i Hagaström där vi då bodde. Syskonen hade velat sälja hemmet i Fridhem när far och mor hade gått bort och vi köpte då en helt ny kåk i Hagaström och bodde där 1962-1970.

Under utbildning vaktades Gråberget av territorialförsvaret 1943. Under helgerna när de åkte hem fick vi landstormspojkar rycka in, vi hade övat mycket handgranatkastning på ett sätt som vore absolut förbjudet nu. Vid Skansen på regementets övningsfält stod vi 14 stycken och kastade skarpt samtidigt. Den ena granaten hade då kunnat slunga tillbaka den andra och det fanns risk för blindgångare i snön. Den kunskapen hade jag när jag gick på post vid Gråberget och tyckte jag hörde något och slängde iväg två handgranater. Det stod senare i tidningarna och jag fick så mycket beröm för det. Det var ju egentligen fullständigt onödigt - men ändå. 1953 drog jag för övrigt igång FBU's ungdomsavdelning, U53.

Ska vi försvara oss så måste soldaterna ges en chans till att överleva. Det var många gånger stora insatser med förbättringsarbeten i betong och bönderna hade ofta stora grävare och firmorna hade nästan alla betongblandare och allt detta kartlade vi. På en bataljon om 1200 man finns det mycket kompetens att luta sig emot - allt från att bygga torrdass till att slakta kor eller göra rörmokeriarbeten - för att understödja pionjärplutonchefen. Bönderna var i regel glada att få besök, med kor och ladugårdar alldeles intill var de högst intresserade av att försvaret skulle hålla. Arbetena beslutades av mig som bataljonschef eftersom Fortifikationsverket inte skulle ha tid för detta.

En gång var det till exempel en lång bred raksträcka på ett vägavsnitt som jag talade om med en skrotfirma angående möjligheten till vägförstöring. Då kommer en reservofficer och säger: "Man får inte blockera E4-an". - "Nej, det gör jag inte heller, jag förbereder". - "Nej, det måste ÖB besluta". - "Det skiter jag i. Märker jag att det är flyg i luften så genomför jag detta." Kanske var jag lite omöjlig härvidlag. Huvudsaken var ju att jag tog initiativ i stället för att bara vara uppgiven och fråga efter direktiv hit och dit även om det kostade en del. Man hade ju AR II som rättesnöre: "Obeslutsamhet och uraktlåtenhet att handla ligger en chef mera till last än misstag i fråga om val av medel." Mycket användbart i många lägen.

Här passerar fanvakten med löjtnant Sven Åkerman som förste fanförare och fanjunkare Ågren som andre fanförare hederstribunen vid Regementets Dag söndagen den 14 juni 1959. Foto: Knut Björkenstam.

Det västtyska skolfartyget "Gorch Foch" besöker Gävle den 12 – 16 maj 1960. Korum och Krigsmans erinran på idrottsplatsen. Regementspastor Ulf Sjögren officierar. Till vänster major Ingvar Sjödin, till höger överste Axel Henriksson. - Därefter "landskamp" i fotboll och dragkamp. Förste fanförare löjtnant Sven Åkerman. Foto: Knut Björkenstam.

Bollnäs var en av de första städer jag kom till i Hälsingland, till kursgården Stagården. Jag var 13 år första gången. Där fanns då herrgården för befälet och matsal, tältförläggning i övrigt där vi bodde även vintertid. I Landstormens ungdomsavdelning fick vi skjuta och kasta skarpa handgranater när vi var 13 år under ledning av en underofficer Stoltz. Ingen uttalad säkerhetsinstruktion fanns, endast en bom för vägen så att ingen kunde passera där kulfånget var. Det var närmast vansinniga övningar som aldrig skulle kunna förekomma nu. Det ordnades tillställningar med dans och vi kunde ju inte dansa men vi var uppe och skuttade i alla fall.

3. skyttebataljonen på IB 44 hade uppgifter i Kalixlinjen *(anm.: där jag tjänstgjorde som kompanichef hos major Åkerman/Bo T)* och tidigare under kriget uppgifter i Värmland med Bucht som chef. Han hade som löjtnant i en delegation till Tyskland inspirerats av tysk exercis som blev uppmärksammad när han tillämpade den hemma. Möjligen är landsbygdsministern Sven-Erik Bucht en släkting.

Har aldrig haft något granatkastarkompani men fick åka på en bataljonsartillerichefskurs under sex veckor på Artilleriskjutskolan i Trängslet, en av de bästa kurser jag varit på. På bygden pratade alla älvdalsmål som var mycket svårt att begripa, men så fort man kom in i en affär på byn kunde de artigt slå om till svenska. Från början var 7,5 cm-kanonerna vanligast, senare kom 10,5 cm-haubitsarna och så småningom även 15,5 cm-kanonerna. Det pratades också om sjöartilleri med 21 cm kaliber - vid nedslagen darrade jorden. Sista veckan kom de norska, danska och finska artillericheferna dit. De blev klart nöjda för det fanns mycket ammunition. En gång när det fortfarande var sankt i marken efter snösmältningen gick en 9033:a rejält ned sig i vattnet vid sidan av vägen. När någon öppnade bakdörren fylldes den helt med vatten, det var riktigt sevärt när man åkte förbi.

Jag har jagat i många år med kronojägare som var från Älvdalen och blev duktig hundförare också. Jag lärde mig att en älghund kan heta "rakka".

(Red:s anm.: Sven Åkerman avled den 31 augusti 2016. Fortsättning på intervjun i Bocken 2017).

"Ingen är så dåraktig, att han väljer krig framför fred,
ty under freden begraver söner sina fäder
men under krig fäderna sina söner".
(Kroisos, lydisk kung, d. 546 f. Kr.)

MINNEN FRÅN FÖRR

av Anders Forsgren

Författaren till denna skrift är född 1932 i Fors tolv kilometer norr om Krylbo/Avesta med bostad 75 meter från Norra stambanan och 50 meter från banan mellan Fors och Garpenberg. Denna uppgift kan synas oväsentlig för denna skrift men så är dock ej fallet.

Startade skolgången hösten 1939 och då vi bodde i skolan där jag skulle gå med fönster mot järnvägen riktades blickarna ut mot tågen som passerade. Tämligen snart blev lasterna på vagnarna av ny karaktär. Militärfordon, trupptransporter, hästar med mera kom allt oftare mellan de vanliga persontågen och vagnarna med massaved som tidigare varit den vanliga synen. Norra stambanan blev huvudspår norrut då linjen efter kusten ansågs för oskyddad.

Familjen flyttade i januari 1945 till Högfors söder om Norberg men fram till dess fanns en oändlig mängd bilder på näthinnan av alla de tåg med svensk militär som farit fram och tillbaka men mest av allt, de tyska tågen med friska män mot norr och de överfulla sjuktågen med sårade söderut. Fastigheten gränsade mot bangården där tågen ibland gjorde uppehåll, så vi kom väldigt nära det fasansfulla. Hur många tåg med godsfinkor märkta med den lilla vita lappen med röd bård och den lilla kulan med stubintråden som talade om att det var ammunitionslast som passerade förbi var oräkneliga.

På det andra spåret mot Garpenberg gick det dagligen ett ångloksdrivet godståg som hämtade järnmalm från gruvorna för transport antingen till Värtan i Stockholm eller till Fredriksskans i Gävle. Dessa eldades med stenkol hela kriget. En gruva hade ej järnväg så därifrån kördes det lastbil till Fors för avlastning, hela tiden med bensin som drivmedel. Även i Högfors dit vi ju flyttade passerade malmtåg från Norbergsfälten men troligen då ej till Tyskland.

Tiden gick och 1952 mönstrade jag i Tingshuset i Norberg. Alla som då hade realexamen uttogs till 15 månaders utbildning. Placeringen blev I 8 i Uppsala där jag efter två års uppskov ryckte in i juni 1954. Att komma in i en korridor med ett antal logement fann jag inte så knepigt däremot svårigheten att komma i kontakt med Uppsaladamerna. De hade en hög näsföring precis som de i Västerås. Där var det de italienska "gästarbetarna" som var problemet och i Uppsala alla de med streck på axlarna eller streck eller vinklar på vapenrockärmen. Usch då!

Livkompaniet som jag hade kommit till hade kapten Carl Ahlin som kompanichef och på en av plutonerna var sedermera generalen Carl Björeman plutonchef, då löjtnant. Kapten Ahlin blev mycket omskriven i pressen beroende på produkten SURF, ett nytt tvättmedel från Sunlight i Nyköping. En tävling i att skapa flest ord av namnet SURF med en liten sommarstuga som

vinst då värd 40 000 kr hade utlysts vilken då vanns av kapten Carl Ahlin. Det var väl OK men nu startade de egentliga skriverierna med namnet SURF. Den eländiga staten Sverige hade ett skatteverk som ansåg att vinsten var resultat av ett arbete och därför skulle beskattas!!! Rättegång blev det men hur utgången blev kommer jag ej ihåg.

Placerad på "tunga plutonen", det vill säga kulspruta m/36, var humöret ej alltid på topp. Men så kom det upp ett anslag med innebörd att man kunde söka specialtjänst av olika slag. Då sökte jag motortjänst och efter att ha gått på prov på regementets fordonsverkstad blev jag uttagen till denna centraliserade utbildning, då förlagd på I 14 i Gävle.

Efter cirka två och en halv månad vid I 8 på Polacksbacken i Uppsala togs tåget mot Gävle och med var också rekryten Rolf Dahlberg en blivande kamrat för hela livet. Vi kom till motorskolan vid 5. kompaniet. Våra logement var högst upp i B-kasernen, Rolf och jag i logement två, han i underslaf ock jag i överslaf.

Skolchef var kapten Jan Måhlén med hjälp av fanjunkare Bertil Andersson, sergeant Rune Berlin och överfurir Erik Mildton. Vi var 36 elever på skolan komna från olika regementen i hela landet. Utbildningens mål var att få oss till ledare för transportplutoner. Motorskolan lydde under 5. kompaniet med kompanichefen Nils Engelheart vars lokaler var på fjärde våningen.

Nyheter för en från I 8 blev matsignalsystemet med en röd plus en vit lampa för 5. kompaniet. Dessutom putsning av permissionsskor. De skulle med hjälp av Kiwi skokräm, egen saliv och ett väldigt putsande vara högglansiga. Kompanichefens måtto var: det skall synas på stan att Ni tillhör 5. kompaniet!

Verksamheten efter uthämtning av all materiel av känt snitt och ordnande fortsatte efter någon dags exercerande med marsch till garageplan där det skedde tilldelning av en lastbil till namngiven förste- respektive andreförare. Genomgång av fordonen och deras utrustning samt provkörning. Kul! Sedan fordonsvård i alla dess former med avslutning genom torkning av hela fordonet med en i dieselolja indränkt trasselsudd så att bilarna skulle se snygga ut. Övningskörning skedde på Valls äng respektive inne i Lapphagen.

Utbildningen var perfekt för hela livet. Till exempel minnesramsan VOBBLERS som angav vad man skulle göra före ALL körning. Det innebar kontroll av Vatten, Olja, Bränsle, Bromsar, Last, Elektriska systemet, Ringar (däck) samt Säkerhet. Detta har ALLA alltid nytta av.

Bilkörningen var för det mesta förlagd till Lapphagen för körning i terräng där andreföraren ledde föraren helt med tecken även vid backning. I ett senare skede övades det att backa i terrängen med släp samt till sist att backa bil med tvåaxlat släp in i flygskydd. Inte helt lätt.

Utbildningen gällde även att köra traktor samt motorcykel. Kapten Måhlèns ansikte strålade av glädje när han demonstrerade motorcykelkör-

ning för oss första gången för att inte tala om när han senare visade vinterkörning med skidor i snö på Valls Äng, både med den tunga Albinmaskinen och med den då mycket modernare och lättare BSA B33. Det var höjdpunkter det. Kan Ni i dag tänka Er att vi alla träningskörde på Valbo motocrossbana iförda BÅTMÖSSA! Det var ingen som blev tillsagd att han körde för fort snarare tvärtom.

Motorskolan användes ofta för olika transporter. Den första var till Mohed för en månads förläggning i tält. Samtliga lastbilar och motorcyklar var med under lägertiden som avslutades med Regementets Dag. Vad fick vi göra då månntro? Jo, hämta dansanta flickor i Söderhamn. De fick sitta på flaket under den uppspända presenningen.

År 1954 var valår och valet inföll under Mohedsveckan vilket gjorde att en del av oss kunde rösta på Moheds postlokal. För många var det första gången.

Ett trevligt uppdrag inför Regementets Dag var för mig att få köra till I 14 för att hämta allt bröd som skulle till festen. Det hämtades vid bageriet som låg mittemot Vall där överste Hans Berggren, regementets chef, bodde.

Översten, ja. Anmälningsplikt! Motorskolans verksamhet var mycket ofta förlagd till garageplanen med sina smörjbryggor och spolplattor. Vid ett tillfälle hade en av killarna, som hade varit till förrådet vid verkstaden, sett översten komma på sin häst från Sandbergs lador. Han tillkännagav detta högt och ljudligt för oss alla. Det blev ett snabbt undandragande för att slippa anmälan. Jag var dock lite för sen. Då kommer överfurir Mildton ut från verkstaden. Han ser att beväringarna dragit sig undan för att slippa anmälan. Ett ljudligt kommando från detta sympatiska befäl kom som ett piskrapp: "Forsgren anmäl för fan!" Anmälan blev utförd med orden: "Överste! Motorskolan under materielvård!" Att han inte ifrågasatte var den arbetande truppen om 35 man befann sig har jag ofta undrat över.

Då motorskolan ju var lite udda användes den ofta som den "lede Fi". Det innebar att vi vid olika övningar kvällar och nätter fick utföra eldöverfall, vilket nog inte var så roligt för de rekryter som hade hästar. Dessa blev så uppskrämda.

Utbildningsofficer vid regementet var överstelöjtnant Rickard Nilsson. Han hade aktivt medverkat i det finska fortsättningskriget som chef för det svenska frivilligkompaniet vid Svir. Han höll målande och fängslande föredrag om sin tid i Finland. Han överraskade alla vid bataljonsövningar med att övernatta i tält hos truppen. Det var inte så ofta vi såg befäl övernatta på detta sätt.

Roliga händelser var bland annat nattorientering i trakterna kring Mackmyra och hämtning av militär utrustning i södra Dalarna för transport till väntande förband i gävleområdet, insatser som upplevdes som aktiv verksamhet till skillnad mot det tomkörande som var vanligast förekommande. Tuffa tag var det också då vi gjorde vår första körning på natten med avskär-

mad belysning. En inte helt lätt uppgift i början men som gick hyfsat efter en halv timme eller så.

När vintern med mängder av snö infunnit sig ledde kapten Måhlén utbildningen på Lilla fältet genom åkning utan stavar. En hel del av killarna kom från södra Sverige utan någon skidåkningserfarenhet. Utbildningen var heller inte helt fel för oss från Bergslagen eller från mera nordliga trakter.

För den fysiska träningen var skidåkning sträckan Lilla fältet och runt "o" i Valbo standard. Där var det ju motbacke hela vägen, det vill säga platt. Kraftiga snöfall som ju kan förekomma kring Gävle gjorde att vi i varje fall vid ett par tillfällen fick montera snöplog på ett par fordon och då köra en timme var på regementets alla olika vägar. Kul!

Vaktgång var ju det vanliga vid flerdagarsövningar dels eldvakt i tältet, dels förläggningsvakt där allt för många enbuskar blivit till elaka angripare. Kasernvakt fick motorskolan bestrida i julveckan 1954. Snö och kallt men utan incidenter eller arrestanter. Jul- och nyårshelgerna firades på våra respektive hemorter.

Vintern innebar även att vi alla fick ut för vinterkörning spritt nya vinterställ gjorda i blå smärting fodrad med härligt fårskinn och dito uppfällbar krage. Det var tufft så på med permissionsbyxor m/52, jackan och "tryckkokar"-mössan med skärm, den som blir trängre då man tar något ur den! Många blickar på stan men skolchefen var inte glad över upptåget. Ej reglementsenlig klädsel så tilltaget fick inte upprepas.

Född, uppväxt och fostrad av stränga föräldrar där friheten var begränsad, till exempel inget fotbollsspel eller annat kul med jämnåriga, gjorde att militärtjänsten upplevdes som en härlig frihet. Tänk att få sitta en söndagsmorgon i öppna fönstret på andra logementet på femte våningen med solen skinande och uppleva doften från Karskärs industrier, härligt tyckte jag. Kläder, mat, husrum och fickpeng vad kunde man mer begära?

Efter utforskande av staden hittades Boulognerskogen med tisdagskvitter, allsång till musik. Trevligt ställe där man kunde få sjunga i lag med Gävles trevliga flickor. Det var skillnad det mot Västerås och Uppsalas högdragna damer. De här hade inget emot att prata lite. Rotundan på Folkparken bjöd på härlig dansmöjlighet och fina sångare som exempelvis Lys Assia. Jag var på plats en gång.

Att Gävle hade stil märktes på lördagarnas torghandel. Jag hade aldrig tidigare sett att damerna hade vita fina, broderade vantar/handskar, då de gjorde sina inköp vid ståndén, snyggt. Staden föll mig helt i smaken vilket medfört att min fru och jag besöker staden och bor över på STF:s vandrarhem i Gamla Gävle.

Ett roligt minne är följande. En dag efter lunch skulle vi alla köra motorcykel till garageplan. Vi hade fått skarp tillsägelse att inte göra några rivstarter eller stoppsladdar. Då uppfattar vi ett nytt motorljud från en motorcykel och

runt hörnet på C- kasernen från grind nummer sju kommer en hoj farande och gör en stoppsladd med grussprut framför oss alla. Det var fänrik Anders Lingblom på en AJS provmaskin från Strängnäs, där han var på utbildning i motorcykelkörning. Gissa uttrycket i våra ansikten och även i kapten Måhléns.

Återkomna efter juluppehållet var det även för oss övningar i överfall, pulsande i djup snö eller krypande dragande gruppens skidor samlade i en "skidbunt". Jobbigt. Utbildningen på lastbilarna fortsatte med snökedjor på, köra tio meter, snökedjor av och så vidare flera gånger om. En annan utbildning var att i okänd terräng först skotta en uppställningsplats för bilen, backa in och därefter täcka motorhuv och hytt med medförd presenning samt täcka till mot marken. Nu kom det "roliga" att i medförd hink/gryta ilägga träkol samt tända eld och därmed säkra en snabb start i kylan. Hinken/grytan hängdes upp alldeles under oljetråget. Det fanns även ett system att värma motorns kylvatten med en rödspritsvärmare men kolgrytan var bättre. Båda dessa anordningar innebar vaktgång kring fordonen i klara vinternätter.

Tidpunkten för de med nio månaders utbildning att åka hem innebar för oss i stället att hela 5. kompaniet med motorskolan skulle åka på vinterutbildning i fjällen förlagd till Tänndalen i Härjedalen. Det var något att se fram emot. De flesta av oss hade aldrig varit i närheten av fjäll vintertid så detta skulle bli roligt.

Förberedelserna för motorskolan blev omfattande då 5. kompaniet skulle transporteras på lastbilarna varför flaken måste fyllas med granris i mängd att dels sitta på under färden upp och hem, dels användas som liggunderlag i alla förläggningstälten. Presenningar monterades på de flesta fordonen för att utgöra tak och täcka sidor. En bil hade ett högt dunkställ för drivmedel samt ett oljeskåp med smörjolja, glykol, rödsprit, träkol samt inte minst fotogen till våra fotogenlampor i tälten. Tält och tältlådor, pulkor, stavar och skidor och en och annan skyffel till kommande snöskottning gjordes i ordning och därtill kanske lite ved.

Den 15 mars 1955 startade dagen med frukost i vanlig ordning och cirka en timme senare lunch. Uppställning framför bilarna vid allén på kaserngården, genomgång av marschväg, hastighet, köfordon och motorcykelordonnansernas placering. Marschvägen var: genom Gävle ut på riksettan till Axmartavlan, vidare via Bollnäs, Edsbyn, Voxna, Los, Kårböle, Ytterhogdal, Rätansbyn, Vemdalen, Hede och Funäsdalen till Tänndalen.

På några ställen utmed marschvägen hade vi raster för intag av medhavd dryck och så vidare. När kolonnen skulle uppför backen mot Vemdalsskalet slirade vissa bilar och kom inte vidare. I backen kommenderades då kedjor på. Ett nog så knepigt arbete med lastbilar i kraftig lutning med blandat is och snöföre under hjulen. Det började också att mörkna. Så småningom kom

kolonnen i gång igen mot målet men först hade alla i motorskolan fått en vit tablett för att hålla oss bättre vakna!

Hastigheten sänktes nu något. Men någonstans mellan Hede och Funäsdalen såg vännen Rolf plötsligt kapten Måhléns Pv 444 stående med kaptenen visande stopptecken. Rolf hoppade ut ur lastbilen men där fanns ingen kapten. Trötthetен hade börjat ta ut sin rätt. Uppiggad av kylan startades färden igen och i mörkret vid sådär klockan 05.00 nådde vi Tänndalen.

Efter urlastning av 5. kompaniet med dess utrustning var det bara att sätta i gång med att skotta en uppställningsplats för fordonen och upprätta förläggningen. Efter utspisning kunde vi lägga oss för en välbehövlig vila. Till allas vår glädje utspisades vi i en gammal, större tvättstuga med god mat serverad av trevlig personal.

Första dagen blev Rutfjället med måttliga stigningar vårt mål. Dag två norrut förbi Andersborg upp på troligen Storskarven med härlig utsikt. Vi hade vackert väder så gott som hela tiden med klara kalla nätter och norrsken. Utbildning i att göra "snögrop" rakt in i en hängdriva skedde på Hamrafjällets ostsida. Vi upptäckte att fjällsnön var betydligt hårdare packad än hemma i Gävle. Det blev gång rakt in och sedan sovkammare åt var sin sida att övernatta i. Kämpigare än vi trott. Vid rasten avnjöt vi varm choklad och mackor samt utsikt över vita vidder, lugnt väder och strålande sol.

Vi såg en rad civila skidåkare på leden förbi Andersborg, 12 till femton stycken, samt några som vek av mot "Småhamrarna". Uppe på dess topp hade vi redan sett ett par slå sig ned för en fika. De från kön avvikande, sex personer, skidade västerut uppför Småhamrarnas sydsluttning. Rast upphör var kommenderad då en av killarna skrek LAVIN. Vi alla såg nu hur den hade startat uppe vid kammen där de två hade suttit och for med stor bredd nedför bergssidan. Innan vi visste ordet av var även fyra av de sex i lavinen, där två försvann ned i snön. Ilmarsch kommenderades och vid lavinens nederkant bildades linje med dubbel armbågslucka och bred benföring. Fattande en stav vid trugan pressades handtaget på kommando ned vid vänsterfot, mitten, högerfot, ett steg framåt och så vidare.

Av de fyra var två under snön, en satt till midjan, den andra till axlarna med en arm låst bakom ryggen. Tio till tolv meter från lavinens nederkant och på cirka en meters djup hittades paret som suttit högst upp. De höll varandra i handen, i den andra hade hon en smörgås och han hade en termos med avskruvad mugg. De företedde inga livstecken och mun mot munmetoden var inte framtagen. Kapten Engelhearts (Engelheart hade varit chef för Fallskärmsjägarskolan 1952 – 1954) fallskärmhoppande schäfer som var med reagerade inte på något ställe ovanför de saknade. Fyra personer hade mist livet en strålande vacker vinterdag, något som satte djupa spår i oss alla.

De omkomna fördes på pulkor ned till Tänndalen där samtliga flaggor sänktes ned på halv stång. Återtåg till tältlägret där stämningen var tryckt

samtidigt som man resonerade om hur otroligt snabbt det hela hade gått, hur hård snön var att sondera med staven och tankarna under sonderingen.

Någon dag senare kördes vi alla till Ramundberget, i dag fullt utbyggt med ett stort antal liftar, där vi fick gå uppför på våra "vita blixten" för någon lift fanns inte. Vi var glada i alla fall.

Som avslutning på vår vintervistelse transporterades vi ånyo till Ramundberget för att från Klinken gå nordväst ut mot Skarsfjället, där vi på fjällsidan skulle gräva in oss i fjällsidans tjocka snölager för övernattning vilket också skedde. Vid denna skidfärd var det första gången som jag fick uppleva "formering till tåg". Mössan av och uppknäppt vapenrock gav oss tillfälle att sola oss ordentligt.

Men ack! Det gick inte så lång tid förrän det mulnade och sedan började det att blåsa och yra snö så då kommenderades vi att binda ihop oss gruppvis, Det blev luckor i snödrevet vilket underlättade kontakten med de övriga. Övernattningen kall men dräglig. Frukost av nödprovianten och spritköket gjorde oss klara att bestiga Skarsfjällstoppen, beskåda utsikten samt ta mängder av kort på varandra för att kunna ha som bevis på våra strapatser.

Återfärden i vackert väder till Bruksvallarna och Valles som fanns redan på den tiden. Fortsatt skidmarsch söder om Kariknallarna och Svalåtjärn och söderut mot Andersborg. I höjd med Storskarven beordrades rast. Under denna kom överste Hans Berggren skidande från Tänndalen. Vi blev alla mäkta imponerade då vi tidigare endast sett honom till fots eller till häst. Han framförde sitt tack för vår insats vid lavinolyckan och poängterade vikten av gedigen kunskap om vad som gäller vid skidåkning i fjällterräng.

Fjällveckan var därmed i stort sett slut och hemmarschen gick över Tännäs, Sveriges högst belägna by Högvålen och vidare till Älvdalen där författaren bytte ratten mot motorcykeloverall och en med skidor försedd BSA B33 för körning till Gävle. Blandat före, grus, asfalt och snö/is. Allt gick väl fram till en raksträcka efter Falun där en förare blev "omkörd" av ett eget bakhjul för att strax därefter tappa det andra också med ett djäkla oljud då bromstrumman slog i backen. Föraren hade personal på flaket men allt gick bra tack vare att de inte körde fortare än cirka 50 kilometer i timmen. Muttrar "lånades" från olika hjul så att fullt antal fanns på bilen med personal på flaket. Resten av färden gick bra och vi var alla nöjda med utbildningen och de erfarenheter vi fått av att kunna till exempel gräva ner oss och klara ett snabbt påkommet oväder.

Utbildningen fortsatte både på I 14 samt med förläggning i Stagården väster om Bollnäs. I Hälsingland hade vi orientering per bil och då inte med kort tid som mål utan att komma till rätt ställe på mängder av småvägar.

I början av juli var tiden på den trevliga vistelsen vid I 14 slut och Rolf Dahlberg och jag åkte tåg tillbaka till I 8 Uppsala för en månads trupptjänstgöring. Vid slutet diskuterade vi om tiden efter utryckningen. Det visade sig

då att Rolf pluggat per korrespondens och ville fortsätta med detta. Jag hade min utbildning klar men hade inte sökt något arbete. 1200 kronor fick vi ju ut för våra 15 månader men 2400 kronor vinkade om vi gick kadettskola. Man sparar inte de pengarna på sex månader så vi beslöt att anmäla oss vilket skedde hos överste Carl Axel Grewell, chefen för I 8. Han blev synnerligen glad över detta och därmed blev det klart att vi skulle anmäla oss på T 1 i Linköping.

Detta är en annan historia som ej tas med här. Efter avslutad tid på T1 gjordes en truppmånad på I 8 varefter fråga kom om man ville bli reservofficer eller inte. Vi svarade ja båda två. Men efter en tid kom ånyo en fråga vid vilket regemente. I 8 skulle nämligen läggas ned och vi hade tre alternativ att välja på: I 1 i Stockholm, P 10 i Strängnäs eller I 14 Gävle. För min del var svaret givet omedelbart. I 14 såklart där kände jag mig ju hemma, för Rolfs del blev det P 10 där han hade "något visst" som drog.

Detta var berättelsen om en av de bästa perioderna i mitt liv och som gör att jag känner så starkt för I 14 och Kamratföreningen I 14 S.

»Hrrm . . . Det är väl i alla fall kasern och inte fästmön som posten ska bevaka . . .

(ur Bocken 1947)

SAREKMARSCHEN MED OFFICERSKURS 2 ÅR 1987

av Ulrik Friberg

(Författaren var verksam vid regementet åren 1978 – 1988. Avgick ur aktiv tjänst som kapten för anställning som ombudsman vid Officerarnas Riksförbund, sedermera Officersförbundet).

År 1987 var jag lärare på officerskurs 2 (OK 2) som var praktikskedet för aspiranterna som gick Officershögskolan (OHS). Kurschef var major Pär Rooth, ställföreträdare var major Lars Lundberg och jag och löjtnant Jan Håkansson var lärare.

Denna tid var turbulent ur det officersfackliga perspektivet. Vid denna tid var det "krig" mellan de två officersförbunden, Officerarnas Riksförbund (ORF) och Svenska Officersförbundet (SOF). Eftersom jag var rekryteringsansvarig på regementet för ORF och Jan Håkansson var motsvarande för SOF kallade kurschefen Pär Rooth in oss i "kavajhytten" och läste lusen av oss på ett vänligt men bestämt sätt. Under inga som helst omständigheter fick någon form av värvningsförsök genomföras av vare sig mig eller Jan. Om så skulle ske, skulle vi omedelbart skiljas som lärare från kursen och anmälas till ordföranden i respektive officersförening. För att Pär Rooth skulle ha fullständig kontroll på oss båda så fick vi ta i hand och hedersamt intyga att vi skulle följa givna direktiv. Lars Lundberg var vittne. Dessutom så skulle vi dela tält under hela Sarekvistelsen.

En lustighet i sammanhanget är att både Jan och jag senare skulle bli mycket nära kollegor som ombudsmän i det nybildade officersförbundets kansli i Stockholm. Men det är en annan historia.

Nedanstående redogörelse bygger på mina personliga anteckningar som jag sammanställt efter Sarekmarschen.

Måndagen den 3 augusti

Avresa från Gävle C klockan 19.27. Onormalt många stopp på vägen upp. Sov inte många timmar.

Tisdagen den 4 augusti

Ankomst till Gällivare station klockan 10.40. Buss till Stora Sjöfallet med ankomst klockan 13.00. Vädret var uselt. Regnet fullständigt öste ner. Klockan 15.00 fick vi nej för inflygning in i Sarek på grund av vädret. Likaså fick vi nej klockan 16.00 och 18.00. Under tiden vi väntade klarnade vädret och vi fördrev väntan med genomgång av dagsmarscherna, kontroll av utrust-

ning, kortspel och allmänna diskussioner. Klockan 19.00 kom besked. Ingen inmarsch idag. Vi sov över i annexet.

Onsdagen den 5 augusti

Frukost klockan 05.00. Första inflygningen klockan 07.15. Jag flög in med tredje turen klockan 09.30. Fint marschväder. Uppehåll och växlande molnighet. Samtliga fyra marschgrupper samlades klockan 11.30 i Rinim. Vi avmarscherade i samlad tropp fyrtio minuter senare. SAREK, HERE WE COME!

Första dagens etapp blev jobbig. Vi passerade ett otal jåkkar där man nästan spolades iväg. Bland annat Skaitatjvagge och Alep pastajekua var mycket jobbiga. Terrängen var mycket stenig. Vi gjorde halt klockan 21.00 och övernattade på Pielaslätten. 18 kilometers marsch. Krävande!

Torsdagen den 6 augusti

Revelj klockan 07.00. Uruselt väder. Ihållande, piskande regn och hård blåst. Avmarsch klockan 11.00. På grund av att övergången av Pielajåkkå var svår splittrades hela truppen. Jag hade tur och hittade en ganska bra övergång med min grupp. Vi var över på fem minuter. De andra grupperna hade inte lika tur. De sista var över och truppen samlad efter cirka två timmar.

Regnet och blåsten fortsatte till långt in på eftermiddagen medan vi fortsatte med Sarvatjåkkåmassivet på vänster sida och Pierikjamre på höger sida. Vi rundade Vuoinesskaite och slog läger öster om bron över Kukkesvakkjåkkå klockan 18.00. En hård och seg dagsmarsch om 15 kilometer.

Fredagen den 7 augusti

Revelj klockan 07.00. Frukost två timmar senare. Småduggande regn och kallt framåt klockan 11.00. Under förmiddagen och en bit in på eftermiddagen var det omväxlande terräng. Allt från myrar, stenblocksterräng och avsnitt med busksnår. Halt för lunch klockan 14.30. Efter denna skiftade terrängen plötsligt till rena salongsgolvet. Skönt! Inga besvärliga jåkkar, men naturligtvis ramlade jag i en jåkk och dyngsur fick jag byta strumpor och jaga ikapp den övriga truppen.

Vi slog läger klockan 16.30 söder om Njavvejåkåtj, sex kilometer söder om Suorvadammen. Dagens tur blev 13 kilometer.

Lördagen den 8 augusti

Revelj klockan 07.00. Molnigt men i övrigt fint väder. Avmarsch klockan 09.00. Alla dagens vandringar över jåkkarna gick bra denna dag. Efter ett tag började nermarschen mot Suorvadammen. Eländig terräng, svårframkomligt, blött i marken, stenigt och många höjdkurvor. Passerade dammen klockan 14.00. Tog halt och befälen samlades för att gå igenom några alter-

nativ. Det bestämdes att vi skulle fortsätta marschen till Stora Sjöfallet som vi nådde vid 16-tiden. 14 kilometers marsch denna dag.

Vi tog oss alla en bastu och serverades så en fin middag under kvällen. Riktigt skönt att få krypa ner i en varm säng.

Söndagen den 9 augusti

Revelj klockan 07.00. Marschfärdiga två timmar senare. Strålande solsken! Första dagen med riktigt fint väder. Idag är det toppbestigning som gäller. Vi tog en topp på 1421 meter uppe på Nieras. Lunchade på toppen och sedan bar det neråt. Var åter i lägret klockan 17.10 efter 14 kilometers förflyttning.

Måndagen den 10 augusti

Idag fick vi en liten sovmorgon. Frukost först klockan 10.00. Fram på dagen besökte vi civilklädda Stora Sjöfallet och fick oss sedan en guidning i Vietas kraftverk. Imponerande. Lunchade på hotellet och sedan gick bussen för avfärd klockan 15.45.

Tåget från Gällivare gick klockan 18.20. En sömnlös natt med idel skakningar. SJ hade redan vid denna tid svårt med att hålla tiderna vid de olika stationerna. Dessutom var maten på tåget nästan slut. Vi fick dock påfyllning efter ett par timmar vid en station där vi stannade.

Tisdagen den 11 augusti

Ankom Gävle C klockan 09.15. Tåget återigen försenat. Buss upp till regementet där persedelvård med mera igångsattes.

En skön, vacker och hård vistelse i Sarek var tillända. Sarek, Sveriges största och kanske sista vildmark.

JAG MINNS MITT I 14

Härmed uppmanas alla och envar, som har personliga minnen från tiden vid Hälsinge regemente, dess två brigader och övriga krigsförband, att skriva och berätta. Gärna med några bilder. Allt är av intresse, även mycket korta berättelser.
Sänd in din berättelse före den 1 maj 2017.

Välkomna med bidrag.
Redaktören

PRINSBESÖK PÅ KUNGSBÄCK

av Hans Beminge

I våras kontaktade Prins Daniels sekreterare mig och informerade att Prinsen skulle ha en återträff med sina gamla värnpliktskamrater den 21 maj i Gävle. Prinsen är ju 1:e hedersledamot i kamratföreningen. Prins Daniel genomförde sin värnplikt vid regementet från mars 1992 till maj 1993.

Prinsen ville äta lunch och åter besöka de gamla logementen med mera.

Självklart var guiden på gamla regementet, nu Högskolan i Gävle (HiG), gamle majoren Lars Söderberg. Lars var dessutom informationschef på HiG innan pensioneringen.

Runt lunch den 21 maj träffades de gamla värnpliktskamraterna utanför Soldathemmet, för att sedan gå upp på Mässen och äta en god buffé.

Efter det, med Lars Söderberg i täten, gick vi till gamla värnpliktsmatsalen, där Lars informerade om regementet och HiG. Därefter förflyttning till A-kasernen där deras logement låg. Rätt logement besöktes och minnena kom. "Där låg jag. Kommer du ihåg...". Även den gamla officersmässen besöktes, där vi snabbfikade.

Så åter till Mässen på Soldathemmet där en lättöl!! intogs i väntan på middag på stan.

Tack Prins Daniel för ett mycket trevligt besök. Nu väntar vi bara på nästa lunch, då Prins Daniels lopp körs på Gävletravet!

I mitten H.K.H. Prins Daniel. Till vänster i blå rock Lars Söderberg, till höger Hans Beminge. Foto: tillhör Hans Beminge.

AGE BEFORE BEAUTY ELLER HÄLSINGAR CONTRA SKOTTAR

av Lennart Littorin

Under 1900-talet gjorde jag några studieresor till London med elever på vårdgymnasiet och fick intressanta inblickar bakom kulisserna på sjukhus och vårdutbildningar. Jag hade även en del egen fritid och en lördagsförmiddag begav jag mig till Buckingham Palace för att bevista vaktavlösningen, the Changing of The Guard. Högvaktstjänsten sköts huvudsakligen av de fem fotgardena (se fot (!) not) och denna gång var det skotska gardets tur.

Efter ceremonin promenerade jag till det närbelägna The Guards Museum. Det är ett då ganska nyöppnat museum, som i text, bilder och traditionsföremål skildrar gardesregementenas historia. Bland annat kan man beskåda en uppstoppad gås, som med sitt kacklande väckte ett sovande förband inför en annalkande fara. De enda övriga gästerna var ett antal medelålders par, som jag bedömde tillhörde det skotska gardets motsvarighet till vår kamratförening, för att övervara sitt förbands högvakt och sedan fira någon sorts gardenparty.

Herrarna var ganska enhetligt klädda i clubblazer, gråa byxor och skinande blanka skor medan damerna bar de blommiga sommarklänningar brittiska ladies är så förtjusta i. Herrarna kommenterade förtjust vad de såg. Jag visste sedan tidigare att våra svenska landskapsregementen är äldre (rubrikens Age) än de brittiska rangregementena men fick ändå behärska mig för att inte berätta för de skotska gentlemännen att när deras förband sattes upp, hade hälsingarna redan broderat de första segernamnen på fanan.

Jag såg för min inre syn hur de tåliga hälsingeknektarna, i allt mer trådslitna och urblekta uniformer och fjärran från Mohed, Alfta och Ovanåker, i åratal marscherade runt i Europa medan de rödrockade britterna (rubrikens Beauty) drygt hundra år senare slogs på samma kontingent. Hertigen av Wellington kallade för övrigt sina värvade soldater "världens slödder" – en märklig form av personalpolitik.

För eventuella Londonresenärer kan jag även tipsa om Florence Nightingale Museum, ett litet välordnat museum som skildrar den legendariska sjuksköterskans uppväxt och gärning. Bland annat finns där ett antal svartvita fotografier från Krimkriget, förmodligen några av historiens första foton från en krigsskådeplats.

Fotnot: de fem gardesregementena är The Grenadier, Coldstream, Scots, Welsh och Irish Guards. De bär alla röda vapenrockar samt björnskinns-

mössor och skiljs bland annat åt genom att knapparna i vapenrocken är ordnade i olika grupper.

Från vänster: Coldstream, Irish, Scots (ingen plym), Welsh och Grenadier Guards.
Foto: tillhör Knut Björkenstam.

HEMVÄRNARE!
Gävleborgsgruppen och Hemvärnet i Gävleborg
svarar i dag för arvet efter
Kungl. Hälsinge regemente
och vårdar dess traditioner.
Bli medlem i Er kamratförening –
Kungl. Hälsinge regementes kamratförening!
Kontakta föreningens kassör
Rune Westergren 070-594 00 29.

SOLDATKYRKAN ETT HUNDRA ÅR

av Knut Björkenstam

Vårt regemente var ett av de ytterst få militära förbanden, som hade en egen kyrka - *Soldatkyrkan*. Regementet är borta men dess kyrka lever ett högst aktivt leverne och kan, som rubriken antyder, år 2016 högtidlighålla sitt hundraårsjubileum. Detta kan ju inte förbigås i årsskriften. Under årens lopp har en hel del skrivits om kyrkan.

På regementets lägerplats Mohed uppfördes år 1900 en så kallad läsepaviljong genom tillskyndan av regementspastor Ivar Hultin. Då det blev dags för regementet att kaserneras i Gävle insåg Hultin att det även där måste finnas en motsvarighet till paviljongen. En insamling igångsattes bland länets befolkning och uppropet undertecknades av 50 personer i framskjuten ställning. 10.000 kronor lämnades av regementets enskilda lägerkassa, som sedan kom att överta äganderätten till fastigheten. 6.000 kronor skänktes av länets uddemantalskassor. Härutöver inflöt cirka 20.000 kronor från enskilda och organisationer. Under tiden som insamlingen av penningmedel ägde rum pågick uppförandet av byggnaden. Den kom att omfatta såväl soldathem som läsesal, sedermera kyrka. Ansvarig för byggnationen var byggmästare Anders Nisser. Totalkostnaden för bygget blev 36.500 kronor.

Soldathemmet invigdes den 17 december år 1911 av dåvarande ärkebiskopen Johan August Ekman. Fem år senare, hösten år 1916, invigde Ekmans efterträdare som ärkebiskop, hälsingesonen Nathan Söderblom, samlingssalen till kyrksal. Så kom *Soldatkyrkan* till.

Soldatkyrkan kom att få stor betydelse inte bara för regementet utan jämväl för det civila kyrkliga livet i Gävle. Förutom korum ägde dop, bröllop och begravningar rum i den vackra kyrkan. Under överste Hans Berggrens chefstid (1946 – 1955) infördes traditionen med högmässa en söndag i månaden. Som officiant tjänstgjorde som regel regementspastorn. Efter högmässan serverades kaffe med dopp i soldathemmet, allt ordnat av lottorna. Denna företeelse kom efter ett antal år att tyna bort. Hans Berggren införde också traditionen med gudstjänst på nyårsdagen varefter för officerarna med anhöriga samling skedde till officersmässen, en sedvänja som länge levde kvar.

Under beredskapsåren blev slitaget på byggnaden stort. Behovet av en omfattande renovering blev påtagligt. Överste Berggren tog tag i frågan och lyckades bland annat tigga ihop en ansenlig summa pengar för att inte minst bekosta nya inventarier och konstföremål till byggnaden i fråga, främst då soldathemsdelen. Återinvigning kom att äga rum 1951.

I *Bocken 1951* skriver överste Berggren:

Regementets soldatkyrka kan i år fira 40-årsjubileum. I samband därmed har omfattande ombyggnadsarbeten igångsatts i hela byggnaden, där soldathemmet också är inrymt. För ändamålet har medel hopsamlats från såväl enskilda som företag inom inskrivningsområdet. Särskilt glädjande är det faktum att även delar av regementets gamla områden, som avskilts, visat mycket stort och välvilligt intresse.

Må det därför tillåtas mig att här uttala min stora tacksamhet. Det länder "församlingen" till heder, att även de i förskingringen bidrager till kyrkans och soldathemmets underhåll. Ett vackert och levande bevis på samhörigheten inom det gamla landskapsregementet.

Är viljan god blir säkert verket välsignat.

Återinvigningen ägde rum den 18 december 1951. Härvid var huvudtalare ärkebiskopen Yngve Brilioth. Av hans yttrande, redovisat i *Bocken 1952*, har jag gjort några utdrag:

Vi ha här samlats för att fira Hälsinge regementes soldathems fyrtioåriga tillvaro och soldatkyrkans återöppnande för gudstjänst efter genomgången renovering. ... Denna soldatkyrkas tillkomst och vidmakthållande vittnar om att de, som här har varit verksamma, räknat Guds verklighet, räknat med honom, med den eviga världen som en kraftkälla och tillflykt, att de förtrösta på hans heliga namn. ...

Vi ville lyckönska Hälsinge regemente till att äga denna soldatkyrka. Det är inte många militärförband i vårt land, som ha en liknande förmån. Den har förvisso en stor uppgift. År från år samlas nya skaror av svenska ungdomar för att öva sig i fosterlandets försvar. De äro under värnpliktstiden utsatta för mångahanda intryck. Man har alltför litet räknat med att de också äga andliga behov. De må vara slumrande och omedvetna, men det är av väsentlig betydelse för deras personliga utveckling, att dessa behov bli tillgodosedda. Av gammalt har den svenska staten ägnat en icke ringa omsorg åt den andliga vården inom krigsmakten. Militärkyrkoväsendet i vårt land har en intressant, delvis en ärorik historia. Icke utan beklämning måste man iakttaga, hur det under senare tid alltmer satts på indragningsstat. Detta har skett samtidigt, som man på andra områden ägnat vården om människor i vapenrocken en ökad och i och för sig berömvärd omsorg. ... Soldatkyrkan har sin stora uppgift att bereda tillfällen till andakt, stillhet och tillbedjan. ...

En soldatkyrka – för en och annan rymmer kanske själva ordet en motsägelse. Man säger kanske: Det må talas hur vackra ord som helst om plikten att värna det land, som varit våra fäders och som skall bli våra barns, att bringa också det yttersta offret för att skydda vår kultur, allt det som är oss

Interiör. Foto: Hans Beminge den 12 mars 2016.

heligt och dyrbart, mot det hedniska barbariets övergrepp. ... Kan en kristen över huvud ställa sig i våldets tjänst, även om det gäller fosterlandets försvar? ...

Måtte Guds välsignelse vila över denna soldatkyrka, att den måtte kunna brukas för Guds rikes uppbyggande i dagar som komma.

"Vår själ väntar efter Herren; han är vår hjälp och sköld."

Amen.

I samband med återinvigningen av kyrkan överlämnades av officerskårens damer som gåva en brudkrona i förgyllt silver. Den beskrivs på följande sätt. "På ett pannband, ornamenterat med acanthusslingor i blå emalj på guldbotten, har byggts upp tre fält med hälsingebocken och tre fält med vårdkase. Varje fält är inramat av spiror i form av bardisaner med aquamariner i spetsarna. Fältens nedre del åtskiljs av kanonkulor. Kronan, som är komponerad för regementets soldatkyrka, är unik i sitt slag – med de svenska färgerna, hälsingebocken och symboliker i övrigt. Den är främst för vigslar i soldatkyrkan, men utlånas även till vigslar på annan ort, då brud eller brudgum kan styrka sin samhörighet med regementets befälskårer."

Hur Soldatkyrkans 100-årsjubileum kommer att genomföras är i skrivande stund inte klart. En närmare redogörelse av jubileet finns på sidan 61.

REGEMENTETS VAPEN

av Knut Björkenstam

Som säkerligen många erinrar sig så fanns vid infarten till regementet i höjd med soldattorpet en skylt med regementets vapen och högst upp med texten

HÄLSINGE REGEMENTE
I 14 / FO 21

samt under vapnet texten

1624
Fasthet Förmåga Förtroende

Det var regementets chef, översten av 1. graden Ingmar Arnhall, som tog initiativ till att skylten kom på plats. Vapnet: Hälsingebocken på svartvitt fält med kunglig krona över och lagd över två korslagda musköter.

Årets Bocken har på omslagets framsida regementets vapen men utan de korslagda musköterna. Hur kommer det sig frågar vän av ordning? Härom kan författaren ge besked.

De gamla landskaps- och länsregementenas vapen var identiska med landskapets och länets. För att därför kunna skilja dem åt fick regementena lägga sina vapensköldar ovanpå tvenne musköter. Att så inte blev fallet vid vårt regemente berodde på att regementets vapen och länets samt dess två landskaps, Gästrikland och Hälsingland, var helt olika. Det gick inte att ta miste på vilka vapen som i olika sammanhang avsågs.

Då sålunda ingen förväxling kunde ske gav statsheraldikern sitt medgivande till att regementet fick använda sin vapensköld utan de korslagda musköterna. Detta framgår av en skrivelse från Riksarkivets heraldiska sektion den 21 april 1966. Den "vapenlösa" vapenskölden återfanns också på regementets brevpapper.

Men likriktningen och enhetligheten bredde ut sig. År 1977 fastställdes emellertid att samtliga infanteriregementen skulle ha sin vapensköld lagd ovanpå de korslagda musköterna.

Omslaget på årsskriften Bockens första sida har från och med år 1949 haft regementets vapen. Dessförinnan varierade utseendet på första sidan med dock i huvudsak kamratföreningens fana som illustration. Oavsett beslutet från 1977 så har de olika redaktörerna för årsskriften bibehållit den ursprungliga vapenskölden att pryda skriften med. Må så ske även framgent.

DAMTRÄFFAR FÖRR OCH NU

av Inger Dahlström

Sedan fem år tillbaka har före detta officersfruar träffats på Soldathemmet för att äta gott, prata gamla minnen och trivas i allmänhet.

Förr var det vanligt att överstens fru ibland bjöd hem officersfruarna till sitt hem Stora Vall. Antagligen slutade detta när överste Nils Sköld tillträdde våren 1967 eftersom familjen inte bodde i Gävle. De som var med på den tiden minns att hans fru Inger hade träffar på officersmässen. Många jag pratat med minns speciellt att hon, eftersom hon var damfrisörska, en gång visade olika håruppsättningar. Det var mycket uppskattat.

Träffarna pågick sedan ett antal år och upphörde antagligen när överste Carl-Henrik Gåsste slutade 1982. Därefter är det ingen som minns att det förekom några träffar.

Jag har själv deltagit i damträffar på officersmässen och minns särskilt när jag och Margareta Lax mer eller mindre beordrades att ordna en sådan med mat och underhållning. Det var bara att göra så, en ung fänriksfru vågade inget annat på den tiden. Min svärmor Astrid Dahlström hjälpte oss att laga mat.

Det gjordes ett försök att ordna en träff 2008. Initiativtagare till detta var Marita Östblom. Vi blev nio som träffades på en restaurang, åt och hade trevligt. Tyvärr rann det sedan ut i sanden.

När Kungl. Hälsinge regementes kamratförening hade årsmöte 2011 var vi några (Marita Östblom, Görel Åkerlund, Ann-Britt Beminge och jag) som åter började prata om damträffarna och tyckte att det vore trevligt om vi kunde återuppliva dessa träffar. Soldathemmet har ju fina lokaler på övervåningen med möbler och annat som minner om officersmässen. Hur skulle vi då nå alla som kunde vara intresserade av att träffas? Det finns ett galleri där regementsofficerare med flera är avbildade. Vi gick igenom detta och hittade de flesta som vi trodde skulle vara intresserade. En del kunde vi nå genom Kamratföreningens medlemsregister. Vi mailade helt enkelt en inbjudan till mannens adress och bad honom informera sin fru. Andra skrev vi till. Vi bad också de inbjudna att informera sådana vi inte hittat någon adress till. Det blev ett trettiotal som fick vår första inbjudan.

Tiden det eviga flyr.
Trogen det eviga blir.

2013

Från vänster runt bordet: Ann-Sofie Ringqvist, Inger Dahlström, Sylvia Svanbom, Görel Åkerlund, Laine Arnborg, Kristina Ekstedt, Anita Järvestad, Ann-Britt Beminge, Birgit Lundberg och Åsa Wallgren.

2016

Från vänster runt bordet: Ann-Britt Beminge, skymd Meit Froste, Gunilla Carlbom, Birgit Lundberg, Marina Nilsson, Ninnie Wallin, Görel Åkerlund, Sylvia Svanbom, Anita Järvestad och Gunilla Larsson.

Från vänster: Åsa Wallgren, Ann-Sofie Ringqvist och Ara Olsson.

Från vänster: Gunilla Carlbom, Birgit Lundberg och Marina Nilsson.

(Samtliga foton genom författaren).

En del av inbjudan såg ut så här:

Vi träffas på ***Soldathemmet*** *Västra Gränsgatan 2, 802 67 Gävle (Se mer på www.soldathemmet.se)*

Torsdag den 9 februari 2012 klockan 18.00

Det serveras ***Gulaschsoppa med gräddfil, bröd och ost, kaffe och kaka. Pris c:a 140 kronor***

Lättöl och vatten ingår. Vill man ha ett glas vin (eller fler) så finns det att köpa.

Vi börjar med en presentation av Soldathemmet och kyrkan, därefter har vi inte något speciellt program för vi tror att vi har mycket att prata om efter alla dessa år.

Till denna träff kom 17 personer och eftersom den blev mycket uppskattad bestämde vi att fortsätta med detta en gång om året. Ansvaret skulle rulla under åren. Så var det också de följande två åren men vi som ordnade första träffen märkte en rädsla/tveksamhet? inför uppgiften så vi lovade att fortsättningsvis ansvara för att mötena blev av. Det är ingen större börda. Vi har fått rutin och stor hjälp av Hans Beminge som nästan har Soldathemmet som sitt andra hem.

I år 2016 hade vi alltså femårsjubileum och vi var 15 denna gång. Deltagarna skiftar något vid träffarna av olika skäl men vi är ungefär lika många varje gång.

Som vanligt var det en trevlig kväll med många skratt och "Kommer du ihåg när … ?". De senaste åren har vi haft stor hjälp med disk och städ - inte bara av Hans utan också av Gunnar Åkerlund. Båda är värda ett stort tack för all hjälp.

Vi hoppas att damträffarna kommer att fortsätta många år framåt.

"Kung, frihet, trohet, heder
till kamp hwar svensk bereder"
Inskription på en gammal karolinervärja

SVENSKA BLÅ STJÄRNAN GÄVLEBORGSFÖRBUNDET

av Birgit Lundberg och Karin Wiebe

L´Etoile Rouge, djurens motsvarighet till Röda Korset, bildades i Genève 1914. År 1918 deltog Svenska Röda Stjärnan (SRS) i Finlands frihetskrig. Eftersom ryssarna var motståndare var ej Röda Stjärnan gångbart.

I Gävle gjordes 1918 ett försök att bilda SRS av ingenjör Nils Lundberg vilket misslyckades. År 1940 gjordes ett nytt försök genom att bilda Svenska Blå Stjärnan (SBS). Interimsstyrelsens ordförande var kapten Erik Berggren. Föreningens styrelse bestod enbart av officerare: översten – ordförande, stallofficeren – sekreterare.

Första hästsjukvårdskursen genomfördes 1940. I händelse av krig skulle stjärnorna vara beväpnade. Den första pistolkursen ägde rum 1941. Under beredskapsåren skrevs avtal med försvaret 1944. År 1945 fanns 46 årsbetalande medlemmar samt 27 tillhörande beredskapskåren. Föreningen höll kurser i hästvård, hästsjukvård, hundsjukvård, ridning, körning, orientering, traktorkörning med mera. Polisen utbildade föreningens medlemmar i jiujitsu.

Karin Wiebe blev Gävles första kvinnliga förbundsordförande 1964. Hon innehade befattningen som riksstjärnchef åren 1985 – 1995.

Samarbete med övriga frivilliga försvarsorganisationer bedrevs inom FOS (Frivilligorganisationernas samarbetskommitté). Tillsammans med lottor och bilkårister tränades och spelades hockeybockey på Gavlerinken och genomfördes tävlingsskjutningar. Kicki Norman var blå stjärna och vann ofta.

Första kursen i allmän djurvård ägde rum på Kungsgården 1961. Utbildade stjärnor tjänstgjorde inom hemvärnet och hos lantbrukare som avbytare. Föreningen bedrev även hundpassning för medlemmar och allmänhet.

År 1965 högtidlighölls föreningens 25-årsjubileum. Den första kvinnliga riksstjärnchefen delade ut medaljer till veterinär Lars Hässler och till Karin Wiebe.

Gun Thollander var den drivande kraften i startandet av Gävle ungdomsavdelning 1959. Året därpå var den igång och är fortfarande verksam med bland annat hästar på Tolvfors.

Ett år genomfördes en studieresa till en rysk kolchos, som numera drivs av medlemmarna själva. Den har cirka 300 kor, egen veterinär, eget slakteri, eget bageri med mera. En resa gick även till Estland. Besöken återgäldades två gånger.

Sedan 1986 är föreningen öppen även för män. Föreningen har nu elva stycken. År 2000 utbildades de första betesgräsklipparna för Strålsäkerhetsmyndigheten. Uppgiften var att klippa gräs för kontroll av eventuell förekomst av becerel.

Kursavslutning våren 1941.

Svenska Blå Stjärnan, Gävle ungdomsavdelning, på Hästivalen på Kungsbäck i juli 1999. Fr. v.: Lina Westerlund med Pysen, Jenny Marcusson med Findus, Minna Öst med Felixia och Annelie Jernqvist med Axelina.

Svenska Blå Stjärnan, huvudorganisationen, firar 70-årsjubileum den 25–26 april 1987. Fem riksstjärnchefer med fr. v.: Karin Wiebe, Inga-Lisa Ekstedt, Gunnar Krantz, Asta Lindegren och Ulla Gundt.

(Samtliga bilder genom Elizabeth Hägglunds försorg).

Skillnaden mellan 1917 år stjärnsystrar och dagens stjärnor kan tyckas stor men uppgiften är i stort densamma: att i fred begagna våra kunskaper till djurens och samhällets bästa samt att vara beredda att rycka in i händelse av krigsfara eller krig för att skydda djuren från lidande och för att hjälpa till att klara folkförsörjningen.

(Red:s anm.: mer att läsa om Svenska Blå Stjärnan står att finna i Bocken 1977/1978 sidorna 9 – 14 (Inga-Lisa Ekstedt) samt sidorna 15 – 17 (Karin Wiebe) och i Så levde man på Kungsbäck sidorna 198 – 199 (Karin Wiebe).

Svenska Blå Stjärnan®

Värvningsaffisch för Lottakåren 1949, bild från Armémuseums arkiv.
Publicerad med museets medgivande.

TAL VID I 14 S 45-ÅRSJUBILEUM FREDAGEN DEN 23 OKTOBER 2015

av Knut Björkenstam

Herr Klubbförare! Mina Damer och herrar!

Den 3 september 1939 förklarade England och Frankrike Tyskland krig. Exakt på dagen 76 år senare ringde klubbföraren Benny Gustafsson mig, ej för att förklara krig utan för att fråga, om jag skulle kunna tänka mig att hålla någon form av anförande i samband med dagens jubileum. Vad skall jag tala om? Något om Kungsbäck eller regementet blev svaret. Jag förklarade att det gjorde jag vid kamratföreningens årsmöte 2011 och att det föredraget finns i *Bocken 2011*. Det räcker om vi får höra Din röst blev svaret.

Efter några dagars betänketid ringde jag Benny och förklarade att mitt ämne blir *Mitt förhållande till regementets två kamratföreningar*. Det blir således starkt jagfixerat utan att jag för den skull avser att värdera mina insatser. Det överlåter jag med varm hand till andra att göra.

Mitt första engagemang för *kamratföreningen* är en artikel i *Bocken 1958*. Där skriver jag om regementets första högvakt i modern tid vid Kungl. Slottet i Stockholm. Vakten utgick ur Livkompaniet i augusti 1957. Det var plutonchefsskola skytte med löjtnant Owe Dahlström som chef och motsvarande skola i kulsprutetjänst med löjtnant Åke Sundstedt som chef som svarade för var sin vakt. Jag, som tillhörde skytte, var uttagen till patrullchef men kunde inte ställa upp på grund av att jag skulle tentera i latingymnasiets matematik dagen efter pågång för att skaffa mig kompetens inför kommande kommendering till Krigsskolan Karlberg.

Medlem i kamratföreningen blev jag troligen i samband med publiceringen av artikeln eller efter det att jag 1960 blev fänrik vid regementet.

Inför högtidlighållandet av Svenska Flaggans Dag på Strömvallen 1961 beordrades jag att föra kamratföreningens fana. Vid tidpunkten för inmarsch hade inga representanter för föreningen kommit. Jag ensam marscherade in. Det kändes snopet. Vid utmarschen hade jag lottorna framför mig och brukshundsklubben bakom mig. Min steglängd gjorde att jag snabbt närmade mig lottorna och fick minska på densamma. Brukshundsklubbens gläfsande schäfrar kom mig allt närmare. Det slutade dock lyckligt.

År 1962 beordrades jag ånyo föra kamratföreningens fana den 6 juni. Jag gick då upp till stabschefen, majoren Erik-Einar Karlström, och berättade om utfallet året innan. Om inga föreningsmedlemmar kommit vid tidpunkten för inmarsch anhöll jag att i så fall slippa marschera in ensam. Min hemställan

bifölls. Inga medlemmar kom, så snabbt upp till regementet med fanan och åter till Strömvallen för att övervara högtidligheterna.

Under 1960-talet kom jag att få en hel del artiklar införda i årsboken. De var antingen på eget initiativ eller på förfrågan av redaktören, kapten Gunnar Fernquist, "Fernan" kallad. Honorar utgick med tio kronor per sida. Därutöver fick redaktören och annonsanskaffaren särskilt arvode. Dessa utbetalningar vill jag minnas upphörde någon gång omkring 1980.

Under åren 1968 – 1970 bodde familjen i Jakobsberg utanför Stockholm. Jag genomgick då den tvååriga stabskursen på Militärhögskolan. Hösten 1970 återvände familjen till Gävle.

Då Gunnar Fernquist avlidit 1970 blev jag 1971 av kamratföreningens ordförande tillfrågad om jag ville blir redaktör för *Bocken*. Efter viss tvekan svarade jag ja. Till min hjälp hade jag Östen Andersson, Rune Berlin, Ivar Sjödin och Åke Wiklund.

Att skriva artiklar till årsboken var en sak. En helt annan att vara redaktör. Jag hade tur. Det fanns en redaktör Erik Wickberg, tidigare Gefle Dagblad, som hjälpte redaktionen med såväl artiklar som praktiska tips. Hans intresse för Kungsbäck och regementet berodde på att hans pappa varit fanjunkare vid regementet och att han delvis vuxit upp i kasernerna.

Han bjöd hem mig till sig en kväll för utbildning. Exempelvis: en ny artikel skall helst börja på en högersida, sidans översta rad skall vara fullständig (om inte kallas den "horunge", detta begrepp hade för mig hitintills haft en helt annan innebörd), bilder med folk och fordon i rörelse skall placeras så att rörelserna går in i boken och inte ut ur densamma. Hur jag lyckats härmed under årens lopp framgår av de olika årgångarna.

Min "skrivklåda" gjorde sig nu åter gällande. Inte ett nummer utan min medverkan. Särskilt arbetsamt var det med *Bocken 1973/1974* som kom ut inför regementets 350-årsjubileum i maj 1974. Likaså årsskriften året därpå krävde en hel del. Den skulle bland annat sammanfatta jubileumsfestligheterna. För mig som intresserad och om jag får säga det själv i viss mån kunnig evad avser regementets historia och dess människor så var det givande att under fyra år få vara redaktör. Det gav också många kontakter med människor utanför kasernstaketet.

Vid kamratföreningens styrelsemöte våren 1975 på officersmässen blev jag avtackad av ordföranden Carl-Henrik Gåsste. Familjen skulle i maj flytta till Uppsala där jag fått en tjänst vid Arméns Stabs- och Sambandsskola. Som minne av min tid som redaktör fick jag regementets förtjänstmedalj utan band.

Detta med att skriva i årsskriften har fortsatt ända fram till dags dato och torde förhoppningsvis, från min sida sett, göra så framöver. Skrivandet har gjort att oavsett var jag bott så har jag haft kontakt med kamratföreningen i Gävle.

Efter en kort återflytt till Gävle 1980 – 1982 gick flyttlasset till Stockholm. Då kom jag att få kontakt med kamratföreningens lokalavdelning där, *I 14 S*. Det var stimulerande och innebar återknytande av kontakter samt skapandet av nya.

Våren 1987 ringde klubbföraren Sten Wiberg mig och ville bjuda på lunch. Vi sågs på Coq Roti på Sturegatan. Han undrade om jag kunde tänka mig att bli med i ledningen för I 14 S och då få befattningen som skrivare. Jag begärde viss betänketid. Vid dennas utgång svarade jag ja. Det kom att bli fem år i denna för en förening så viktiga befattning. Det var också intresserade medlemmar i ledningen såsom Gösta Dahl, Carl-Erik Engblom, Evert Danielsson, Jan Josephson, Gunnar Hagstedt och Lars-Gösta Carlsson. Av dessa är i dag endast Gunnar kvar i ledningen.

De stundande förändringarna inom Försvarsmakten kom att få följdverkningar för I 14 S. Vi insåg att föreningen något måste ändra inriktning, inte minst för att på sikt kunna leva vidare.

Inför årsmötet 1992 hade Sten Wiberg anmält att han önskade avgå. Frågan gick till mig om jag ville överta befattningen som klubbförare. Jag hade inte möjlighet att närvara vid mötet. I brev till ledningen skrev jag, att därest mötet valde mig som Stens efterträdare, så var jag villig åta mig ansvaret. Så blev det. Att jag då skulle komma att förbli klubbförare under 16 år var det varken jag eller andra som kunde förutse.

Under dessa år hände mycket. Exempel: årsavgift om 50 kronor infördes, likaså ständigt medlemskap om tio, sedan 15 årsavgifter, vi gick med i SMKR (Sveriges Militära Kamratföreningars Riksförbund), vi tog kontakt med andra lokala kamratföreningar i Stockholm och startade en viss grad av samverkan, föreningens arkiv tillkom, föreningen fick en egen fana och en egen marsch, kontinuerlig dokumentation med fotografier av möten infördes, utöver års- och höstmöten genomfördes filmaftnar och studiebesök. Möten genomfördes regelmässigt i Militärhögskolans lokaler. Vid årsmötet 2008 nedlade jag klubban och har därefter helt utan ansvar kunnat delta i föreningens olika aktiviteter.

Så återgår jag till *Bocken*. Åren 1994 och 1995 kom den inte ut. Anledningen härtill skall jag inte ta upp här. Kamratföreningens ordförande Tomas Bornestaf ville dock att den skulle väckas till liv. Av denna anledning kontaktade han mig och frågade om jag kunde åta mig redaktörskapet för en andra omgång. Tvekan var nu obefintlig så svaret blev omgående ja. Jag hade nu en viss erfarenhet av redaktionellt arbete, inte minst efter redaktörskapet för de två Kungsbäcksböckerna – ”Så levde man på Kungsbäck” och ”Överstarna minns”.

Årsskriften 1996 kom att täcka upp luckan från de två förlorade åren och benämndes 1994 – 1996. År 1977 lades de resterande delarna av regementet ned vilket kom att påverka inte minst årsskriftens format och innehåll. Det

ekonomiska bidraget från regementet uteblev nu och kamratföreningen fick ensam stå för kostnaderna.

I och med *Bocken 2016* kommer jag att lämna redaktörskapet. Härom meddelade jag styrelsen i juli 2015. 25 år totalt sett är tillräckligt, 173 inlägg i årsskriften torde också vara tillfyllest.

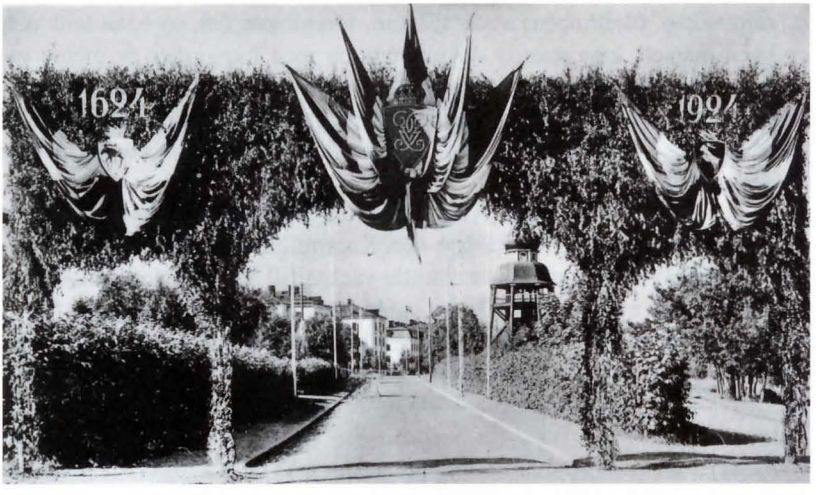
Slutligen åter till *I 14 S*. Det är glädjande att föreningen trots vikande medlemsunderlag alltfort är aktiv i kamratföreningssammanhang. Ett bevis på detta är engagemangen i Försvarsmaktens veteranverksamhet och deltagande med fana vid Veterandagen den 29 maj. Härutöver kommer kontakt med norrländska kamratföreningars lokalavdelningar i Stockholm med tanke på framtida samverkan alternativt samgående.

Vi här församlade lyckönskar I 14 S till de 45 åren och önskar lycka till inför en framtid som i dag trots allt ser ljus ut. En dag som denna tänker vi också på de kamrater som varit med i våra led men som fått kallelse till den stora armén.

Jag höjer mitt glas och tackar föreningen för att den ordnat med denna jubileumsmiddag i Kavallerimässens vackra och traditionsrika lokaler.

Alla från KB!

Klart slut!

Uppfarten till regementet den 12 juli 1924. Tillhör Knut Björkenstam.

REGEMENTSBIOGRAFEN – ETT KULTURMINNE

av Claes Bengtsson

Enligt Svensk Filmindustriförteckning över landets biografer 1958 hade regementsbiografen på I 14 cirka 600 platser. Som ägare till biografen angavs Kungl. Hälsinge regementes lägerkassa. Enligt uppgift visades film i I 14:s exercishus redan på 1940-talet.

Någon gång vid nyåret kom jag på att det skulle vara intressant att göra ett besök vid exercishuset för att se vad som finns kvar av biografmaskinrummet. Jag var själv en av biografmaskinisterna som hade ansvar för filmvisningar en tid i slutet på 1950-talet. Överfurir Börje Söderberg var ordinarie maskinist men höll en kurs och utbildade några yngre kollegor.

Jag minns de imponerande stora svarta maskinerna med mässingsdetaljer och mycket reglage, diverse kringutrustning, gamla affischer med mera, som en gång fanns i den bunkerliknande utbyggnaden av betong på exercishusets gavel ovanför entrén. Tillträde till maskinrummet fick man via en utvändig väggfast järnstege och en ståldörr.

Besvikelsen var stor när jag vintern 2016 fann att järnstegen var borta. Ståldörren hade spår av inbrott och var igensvetsad. Vad som finns kvar innanför får tills vidare vara en obesvarad fråga.

Biografmaskinerna (projektorerna) hade kraftiga bågljuslampor som tändes genom att elektroderna fördes ihop och därefter drogs isär ungefär en centimeter. Det gäller för maskinisten att ha filmremsan i rörelse när bågljuset tänds annars brinner den av.

Filmen som skall visas anländer till biografen i sex akter (rullar). Som biografmaskinist skall man förbereda föreställningen genom att kontrollera att filmen är rullad åt rätt håll och ladda maskinerna med vardera en filmrulle. Filmremsan träs mellan ett antal kuggförsedda hjul i viss ordning och med en mindre lyra ("ryckmån").

När en akt närmar sig slutet syns i övre högra hörnet en del små märken, som är signal till maskinisten att byta projektor. Detta sker genom att maskin nummer två startas. En plåtlucka framför projektorerna öppnas respektive stängs. En van maskinist kan byta projektor utan att publiken upplever detta. Är maskinisten mindre van kan det uppstå lite "flimmer" på duken eller någon sekunds uppehåll i handlingen.

Efter föreställningen skall man spola om filmrullarna, lägga dom i sina askar och förbereda avsändning till nästa biograf. Vart filmen skall skickas framgår av en bifogad "turnélista" och avsändningen sköts av regementets budcentral.

Beställning av filmer för en viss tid, från Svensk Filmindustri, sköttes av personaldetaljen. Repertoaren var exempelvis västernfilmer (dåtidens action), svenska militärfarser etc.

Biografvaktmästare, den som sålde biljetter och höll kontroll på ordningen, var överfurir Olle Försäter (tidigare namn Pettersson).

Det gamla maskinrummet kan ses som ett mausoleum över ett kulturminne. Kanske att det någon gång yppar sig en möjlighet att komma innanför denna dörr igen.

"Den väggfasta järnstegen" upp till maskinrummet.
Foto: Knut Björkenstam den 10 juni 1993.

ÅRSMÖTET 2016

av Hans Beminge

För 79:e gången var det dags för Kamratföreningens årsmöte, i år lördagen den 12 mars.

Redan före klockan 0800 var våra damer på plats för att duka kaffeborden. Vi karlar fick flytta bord och stolar. Som vanligt kom en och annan medlem före klockan 0900. Kan det vara för att få en extrabit av Bogårdens kardemummakaka månne?

Hemvärnsmusikkårens oktett bestod i år av elva musiker. Inte undra på att de har rätt att spela på högvakten, så utomordentligt bra spelar de.

Kamratföreningens igenkänningssignal blåstes av Björn Klasson, och Rolf hälsade alla välkomna, särskilt hedersmedlemmarna Tomas Bornestaf och Östen Andersson. Ett speciellt välkommen riktades till vår förre ÖB, Sverker Göransson, som var årets högtidstalare. Sverker hedrades med Norra Skånska regementets marsch (P 6 i Kristianstad). Rolf meddelade att föreningen nu har över 400 medlemmar, och uppmanade alla att fortsatt rekrytera fler medlemmar.

Tomas Bornestaf tackade på Soldathemmets vägnar för de medel som avses till renoveringen av kyrkfönstren. Fönstren kommer att kompletteras med skyddsglas, så att de ömtåliga glasmålningarna inte skadas av åverkan utifrån. Tomas uppmanade till fortsatt givmildhet för att kunna bibehålla kulturarvet Soldathemmet.

Efter genomfört lotteri spelades regementets marsch. Därefter tågade vi in i Soldatkyrkan. På ordern "Korum! Slag!" slog hela elvamannaoktetten in årets gudstjänst. Mäktigt! Stefan Nilsson och organisten Lars-Olof Johansson genomförde gudstjänsten. Den började med att Lars-Olof spelade "Abide with me" (svensk psalm 189). Vi alla inledde sedan med psalmen 275 ("Led, milda ljus").

Stefan talade om förändring och nytänkande. Att inte vara rädd för att vara "stenen i skon" som skaver och påminner om sin närvaro. De som säger sanningen, är slagfärdiga, påstridiga och uppfattas oftast som obekväma. Allt förblir inte som det är, med sådana människor som vågar vara "en sten i skon". De för utvecklingen vidare. Stefan nämnde också med tanke på långa predikningar. Någon hustru sade: "Äldre män älskar att höra sin egen röst! Du måste korta ditt anförande"!

Efter bönen sjöng vi psalm 231 ("Amazing Grace"), och Lars-Olof avslutade med "Ave Verum Corpus". Tack Stefan för dina ord som fick oss att tänka vidare. Rolf överlämnade en vårbukett till båda.

Rolf Dahlström omgiven av Sverker Göransson med maka Ann.
(Samtliga foton: Hans Beminge).

Samling till sedvanligt kaffe med kardemummakaka.

Vår förre ÖB Sverker Göransson reflekterade över sina drygt sex år som Sveriges ÖB.

Sten Tolgfors ville att Sverker skulle acceptera omedelbart, men Sverker fick som han ville, ett dygn att kunna bearbeta vissa frågor. Han ville ha en klar, öppen dialog, vara överens om att bygga en solid värdegrund för försvaret. Att laget går före jaget, att de beslut som tas är bra för försvaret. Lyssna och förklara är självklart viktigt. ÖB vill ha en långsiktig stabil ekonomi med kontroll över utgifter och att beakta kostnader för materielen. Det är verkligheten som gäller när försvaret åtar sig uppgifter inom och utom landet. Ibland springer politiken iväg.

Sverker nämnde även vårt läge mellan NATO och Ryssland. Kriget i Georgien 2008 och Ukraina med ockupationen av Krim har i hög grad påverkat det säkerhetspolitiska läget. Det är i dag osäkrare läge än under det kalla kriget. Alla Rysslands kärnvapen med bärare är nu uppgraderade, något som inget annat land gjort.

Sveriges försvar har fått mer tilldelade medel men förmodligen för lite med anledning av kommande materielplan. Sveriges försvar, som nu övar mer, har en hög nivå internationellt sett. Man siktade på anställningskontrakt som skulle hålla sex till åtta år men efter fyra år slutar många. Dyrt.

Vår nuvarande försvarsminister Peter Hultqvist är klar, pragmatisk och rak, och nog den bästa försvarsminister vi haft. Rolf tackade och överlämnade partituret till regementsmarschen samt en vårbukett till Sverkers hustru Ann.

Efter paus inleddes årsmötet. Vi hedrade våra bortgångna kamrater med en stund i stillhet och hågkomst. Verksamhetsberättelsen, revisionsberättelsen och budgeten för 2016 godkändes av årsmötet, som också beviljade styrelsen ansvarsfrihet för 2015. Årsavgiften fortfar att vara 150 kronor.

Rolf omvaldes som ordförande för 2016. Ulf Laurén, Lars-Erik Nilsson och Ingmar Eriksson valdes till styrelsen för 2016-2017. Rolf informerade om att höstens utflykt går till Skokloster. Rolf tackade för det förtroende årsmötet gett honom och avslutade årsmötet.

Fläskschnitzel med tillbehör och kaffe med kaka avnjöts därefter traditionsenligt i den gamla värnpliktsmatsalen.

Vid återsamlingen i Soldatkyrkan tackades Inger Dahlström, Eva Laurén och Ann-Britt Beminge med varsin vårbukett för sitt idoga arbete med servering, diskning och städning.

I år var det dags för en utflykt i Povel Ramels värld. Stig Östblom berättade om Povels liv med militär touch och spelade många av hans visor. Dessutom hade Stig tagit med sig ett antal CD-skivor till försäljning och där alla pengar gick till Kamratföreningen. Tack! En härlig föreställning som vi uppskattade med långa applåder. Stig fick av Rolf föreningens förtjänstplakett för sitt arbete och hans hustru Marita fick en vårbukett.

Hemvärnsoktetten inleder korum i Soldatkyrkan.

Vår avhållne präst Stefan Nilsson lägger ut texten.

Rolf tackade för ett lyckat årsmöte och hälsade välkommen till höstutflykten den 10 september och nästa årsmöte den 11 mars 2017.

Rekrytera flera kamrater!

SVERIGEUNIK SOLDATKYRKA I GÄVLE FIRADE 100 ÅR

av Viveka Sohlén

Söndagen den 21 augusti 2016 firades jubileumshögmässa i Soldatkyrkan för att uppmärksamma att kyrkan använts och betytt mycket för människor i glädje och sorg i Gävle under 100 år.

Hemvärnets Musikkår Gävle under ledning av Mats Linderdahl välkomnade till Soldathem och kyrka med somrig, taktfast och svängig blåsmusik. Biskop Ragnar Persenius ledde gudstjänsten som blandade gammalt och nytt, församlingsgudstjänst och jubileumshögtid. Medverkade i gudstjänsten gjorde även kyrkoherde Christina Eriksson och församlingsherde Jan Bonander, gudstjänstgrupp från Heliga Trefaldighets församling samt styrelsen från Stiftelsen Hälsinge Regemente. Organist Per Ahlberg och Soldatkören under ledning av Bengt Olerud bjöd på musik.

Dagen till ära användes regementets historiska kalkar och biskopen bar en av kyrkans mässhakar och predikade utifrån kyrkans vackert illustrerade väggar och fönster. Efter högmässan bjöds på gott och rikligt födelsedagskyrkkaffe i Soldathemmet där stiftelseordförande Tomas Bornestaf berättade spännande historier om kyrkan, dess kalkar och antipendiet. Några av fikagästerna passade också på att bli guidade runt i kyrka och Soldathem.

Dagen blev riktigt festlig och lyckad tack vare mångas bidrag med kraft och engagemang.

(Red:s anm.: författaren ingår i styrelsen för Sällskapet Hälsinge Regemente och är representant för POSK i kyrkorådet, Gävle pastorat).

Glada deltagare, från vänster Tomas Bornestaf, stående Hans Beminge, kyrkoherden Christina Eriksson och biskopen Ragnar Persenius. Foto: Börje Wallgren.

Soldatkyrkan 100 år

Jubileumshögmässa

Söndagen den 21 aug 2016
Tema Medmänniskan

Svenska kyrkan
GÄVLE

HÖSTRESAN 2016

av Hans Beminge

Godset Skokloster förlänades till Herman Wrangel 1611. Sonen Carl Gustaf Wrangel ärvde godset 1628 vid faderns död. 1654 började slottet byggas. Bygget avstannade 1676 då Carl Gustaf avled, ännu inte färdigbyggt. Taksparrarnas virke kom från Hälsingland, så tydligen var man redan då kvalitetsmedveten! Ofärdig, ännu i dag är "Ofullbordade salen", som skulle bli slottets festsal. 325 kvadratmeter och med en takhöjd på 15 meter.

Slottet är det största privatpalats som byggts i Sverige under den svenska stormaktstiden. Ett fantastiskt barockslott som har få likar i världen. 1967 förvärvade svenska staten slottet av Rutger von Essen för 25 millioner kronor. På slottet förvaras över 50000 föremål och ett porträttgalleri med 600 verk. Ett slott man skall besöka minst en gång i livet.

Som vanligt var vädret strålande vackert när vi på morgonen 10 september samlades vid Soldathemmet. Bussen med sina 63 platser var fullsatt. Tyvärr hade vi åtta anmälda kamrater som inte fick plats. Föreningen har tyvärr inte råd med två bussar, vilket vore önskvärt.

Men som tidigare, först till kvarn ... . Våra medlemmar var på alerten, så samma dag som inbjudan kom med posten, så fylldes min e-postbrevlåda med anmälningar. Över 20 medlemmar på reservlistan.

Första stopp hos "Kocken och Kallskänkan" i Fullerö, där vi morgonfikade i strålande solsken.

Hög stämning i bussen, som Anders Myrman körde och som nu gick direkt till Skokloster.

Vid ankomsten dit anslöt några från Stockholmsområdet.

Indelning i två grupper, där en grupp åt rostbiff med tillbehör och kaffe, och den andra gick på guidad tur.

En mycket bra guide informerade oss om slottets historia och dess sevärdheter. Slottets inredning är makalös och orörd. Här ser man barockens absoluta prakt. Välkända porträttmålningar, stuckaturtak, tapeter, samt en imponerande vapensamling i den Wrangelska rustkammaren.

Efter visningen fritid för att kunna besöka utställningen "Prakt och makt", samt den vackra kyrkan, där hovets pastor Mikael Bjerkhagen förrättade gudstjänst.

Under hemfärden genomfördes traditionsenligt 20-kronorslotteri, vilket förstärkte föreningens kassa.

En vanlig utflyktsdag för oss. Gott och trevligt kamratskap, mycket prat, vackert väder, kan det bli bättre!

Kom med förslag till nästa höstutflyktsmål preliminärt 9 september 2017, gärna innan årsmötet 11 mars 2017.

En buss fylld av förväntansfulla resenärer.
(Samtliga foton: Hans Beminge).

Skokloster.

Intresserade åhörare.

I den vackra kyrkan.

KAMRATFÖRENINGENS VERKSAMHET 2015

Styrelsen för Hälsinge regementes Kamratförening får härmed avgiva följande berättelse över verksamheten 2015.

Förste Hedersledamot	H.K.H. Prins Daniel
Hedersledamöter	Överste 1 Karl-Evert Englund
	Kapten Östen Andersson
	Överste Tomas Bornestaf
	F. Landshövdingen Lars Ivar Hising
	Överstelöjtnant Knut Björkenstam
	Kapten Kurt Kvist
	Generallöjtnant Hans Berndtson
Ordförande	Rolf Dahlström
Vice ordförande	Göran Larsson
Sekreterare	Hans Beminge
Kassör	Rune Westergren
Ledamöter	Lars Lundberg
	Lars-Erik Nilsson
	Ingmar Eriksson
	Ulf Laurén
	Olle Larsson Representant I14S
	Jan-Olof Strandberg
	Representant Hemvärnet
VU	Rolf Dahlström
	Hans Beminge
	Rune Westergren
Revisorer	Rolf Jägare
	Peter Bohlin
Revisorssuppleanter	Lena Broman
	Kenneth Lundström
Valberedning	Anders Jonsson, sammankallande
	Sune Sundell
	Gunnar Kvist
Redaktör för Bocken	Knut Björkenstam
Klubbmästare	Göran Larsson
Rekryteringsansvarig	Ulf Laurén
Styrelseledamot i Sällskapet Hälsinge Regemente	Hans Beminge

Antalet medlemmar den 31 december 2015 var 395.

Styrelsen har haft sex protokollförda sammanträden.

Vårt 78:e årsmöte (se Bocken 2015) genomfördes med ett 80-tal medlemmar och anhöriga den 14 mars. Kl. 0900 var det "öppningsdags" och kaffe och Bogårdskaka serverades. Hemvärnets musikkårs oktett ställde upp med tio musiker. Kamratföreningens igenkänningssignal blåstes och Rolf hälsade alla välkomna, särskilt hedersmedlemmarna Tomas Bornestaf och Östen Andersson, samt årets högtidstalare Karlis Neretnieks. Kgl. Sörmlands regementes marsch spelades för Karlis. Tomas Bornestaf tackade för de bidrag Soldathemmet fått för handikapptoalettbygget. Efter regementets marsch, intåg i Soldatkyrkan.

Korumslag inledde den av Stefan Nilsson ledda gudstjänsten. Läkaren och pianisten Karl-Lennart Gustafsson svarade för musiken. Stefan talade om att glädjas åt varandra.

Rolf tackade och överlämnade varsin vårbukett till Stefan och Karl-Lennart.

Karlis Neretnieks talade om Östersjön och Sveriges roll där. Den ryska upprustningen och ökade övningsverksamheten är oroande. Sverige är attraktivt för både NATO och Ryssland för basering av vapensystem. Särskilt det i stort sett oförsvarade Gotland. Rolf tackade och överlämnade partituret till regementets marsch till Karlis.

Efter kort paus inleddes årsmötesförhandlingarna. Vi hedrade våra bortgångna kamrater med en stund i stillhet och hågkomst. Verksamhetsberättelsen, revisionsberättelsen samt budget för 2015 godkändes av årsmötet. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet för 2015. Årsavgiften för 2016 blir oförändrat 150 kronor.

Rolf Dahlström omvaldes som ordförande för 2015 och Rune Westergren, Hans Beminge, Göran Larsson och Lars Lundberg omvaldes för perioden 2015-2016. Rolf tackade för förtroendet och avslutade årsmötet.

Lunchen åts i gamla värnpliktsmatsalen. Efter kaffet åter till Soldatkyrkan, där Inger Dahlström, Ann-Britt Beminge och Marina Nilsson avtackades med varsin vårbukett.

Lars Sigvard åtföljd av hustrun Gun-Britt Gratschew genomförde en mycket uppskattad föreställning med berättelser och musik ur Lars stora repertoar. Rolf tackade Lars med partituret och Gun-Britt med en vårbukett.

Rolf tackade alla för ett fint årsmöte och hälsade välkommen till höstutflykten den 5 september och nästa årsmöte den 12 mars 2016.

Lördagen den 5 september (se Bocken 2015) i strålande solsken var det dags för utflykt till Leufstabruk och Österbybruk. En fullastad 60-personersbuss fick inledningsvis höra Margareta Björkenstam berätta om Rysshärjningarna 1719. Första stopp var Smedsbostaden i Leufstabruk där vi inledde med kaffe och nybakade frallor. Utomordentligt trevliga och kunniga guider berättade om livet på Leufstabruk. Efter en välsmakande lunch på Leufsta Wärdshus, besökte vi Hantverkshuset och Vagnhallen.

I Österbybruk lät Gustaf Vasa bygga ett järnbruk där med malm från Dannemora.

Även här en utomordentligt trevlig och kunnig guide visade oss Vallonsmedjan och Smedsbostaden. Rolf framförde ett tack för den utomordentliga guidningen.

Rolf framförde ett särskilt tack till vår chaufför Anders med hustru Birgitta.

Kamratföreningen sponsrar under tre år Stiftelsen Sällskapet Hälsinge Regemente.

Kamratföreningen har under året lagt blommor och ställt ut ljus vid regementets grav.

Ordföranden med hustru uppvaktade på plats i Stockholm I14S vid dess 45-årsjubileum.

Kamratföreningens årsskrift Bocken har även i år utgivits under Knut Björkenstams eminenta redaktörskap med hjälp av hustru Agneta. Återigen tack Knut och Agneta!

Gävle i mars 2016

Rolf Dahlström	*Hans Beminge*
Ordförande	Sekreterare

HEMVÄRNSMUSIKKÅREN
GÄVLE

I 14 S VERKSAMHET 2015

Ledningens sammansättning har varit följande:

Klubbförare	Benny Gustafsson
Förste avlösare	Olle Larsson (tillika hemsidesansvarig)
Andre avlösare	Owe Sandin
Skrivare	Cajsa Gotthold
Myntsamlare	Svante Karén
Gästabudsarrangör	Gunnar Hagstedt
Lösörebevarare	Rolf Andersson
Med hemlig funktion	Anders Jansson

Ledningen har under året haft fyra möten.

Vid årsmötet valdes som **penninggranskare**:
Anders Bager och Staffan Elmgren och som ersättare Frank Björsbo och Håkan Hedberg.

Valberedningen fick vid årsmötet följande sammansättning:
Henning Jansson och Evert Danielsson och ur ledningen avdelades senare Olle Larsson (sammankallande).

Antalet medlemmar var vid årets slut 107 varav 31 ständiga medlemmar samt hedersklubbförare och två hedersledamöter.

Verksamhet
I 14 S har under året varit representerad i moderföreningens styrelse genom Olle Larsson. Föreningen är medlem i SMKR (Sveriges Militära Kamratföreningars Riksförbund) och Militärsällskapet. Klubbföraren har deltagit i SMKR centrala kamratföreningsmöte hösten 2015.

Under året har I 14 S engagerat sig i ÖB uppdrag till SMKR i veteranfrågor och ingår i det nätverk som SMKR byggt upp. Olle Larsson är föreningens kontaktman i dessa frågor. Det tidigare utvecklingsarbetet i veteranfrågor i samverkan med I 5, I 19 och I 21 kamratföreningar har fortsatt främst under första halvåret 2015. Samverkan har liksom tidigare år skett med Livgardet och soldathemmet i Kungsängen.

Under senare halvåret 2015 har en förskjutning av arbetet i SMKR skett från veteranfrågor till traditionsfrågor. Bakgrunden till detta är bland annat

att ÖB "blåst liv" i en tidigare utredning (från år 2011) om kamratföreningarnas delaktighet i Försvarsmaktens personalvårdande traditionsarbete.

Vår förening hedrade sedvanligt Sveriges Veteraner med föreningens fana vid Veterandagen den 29 maj vid Sjöhistoriska museet på Gärdet. Fanförare var som vanligt Svante Karén med avlösare Rolf Andersson.

Vårträffen med årsmöte genomfördes i Högkvarterets lokaler. Vår regementskamrat överstelöjtnant Anders Jansson gav oss utifrån sin verksamhet i Högkvarteret en högaktuell orientering om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning.

Den 26 oktober 2015 var det 45 år sedan I 14 S bildades. Det firade vi den 23 oktober på Kavallerimässen. Trettio medlemmar och gäster deltog. Moderföreningens ordförande Rolf Dahlström med hustru Inger var kvällens hedersgäster. Jubileumstalet hölls av vår hedersklubbförare Knut Björkenstam.

De sedvanliga I 14-luncherna har genomförts på Militärsällskapet. Året avslutades med sällskapets jullunch.

I 14 S har genom Olle Larssons förnämliga insats haft en ständigt aktuell hemsida www.i14.se. Där har också informerats om andra kamratföreningars och försvarsorganisationers arrangemang.

Ledningen har under året – enligt årsmötets 2014 uppdrag – sonderat terrängen inför en eventuell sammanslagning av lokala kamratföreningar i Stockholm med förband som funnits i Norrland. Intresse finns främst från Fältjägarna. Arbetet fortsätter under 2016.

Stödet från Gävleborgsgruppen och moderföreningen i Gävle har varit utomordentligt gott. Det är av största värde för vår förening då vi saknar praktiska möjligheter att hantera utskick etc.

Ekonomin

Under året har medlemsavgifterna minskat jämfört med föregående år på grund av minskat medlemsantal.

Disponibelt resultat:	
Balanserade medel	53 316,56
Årets resultat	2 688,00
Att disponera	56 004,56

Ledningen föreslår att de disponibla medlen föres i ny räkning.

Stockholm den 13 januari 2016

Benny Gustafsson *Olle Larsson* *Owe Sandin*
Svante Karén *Cajsa Gotthold* *Gunnar Hagstedt*
Rolf Andersson *Anders Jansson*

INFÖR JULEN

av Lennart Mattsson

Julen är tiden för firandet av Jesu födelse. En del av oss – som har kristen tro – gör detta. Andra – som åtminstone tror på ett Högsta Väsende – kanske ändå läser Julevangeliet. Och resten, resten nöjer sig med att titta på Kalle Anka på TV.

Vad var och en gör, tycker och tänker, är vars och ens ensak. Men en sak kan vi vara överens om: Julen är barnens högtid.

Kyrkan säger i juletid bland annat att Jesus var barnens beskyddare och att han föddes i ett stall. Redan då omgavs han med vördnad av änglar och vise män. Redan här kan den som vill se och finna nyckeln till livet och människornas hjärtan. Människor med kristen tro ser ju Jesus som något mycket större än sig själva.

Men, hur firas julen *egentligen* i gemen? Är det *enbart* att – som till exempel föräldrar – köpa en Iphone eller en läsplatta som julklapp till barnen och sig själva? Är det att köpa mer alkohol och mat än vanligt? Är det att dansa kring guldkalven och sig själv? Är vi enbart simpla konsumenter?

Och är det så att gemenskapen stannar bara inom familjen och enbart på ytan? Många av oss är producenter och konsumenter som stressar ihjäl sig för all ytlig härlighet och glans.

Vi behöver inte vara kristna och vi behöver inte heller läsa Julevangeliet. Men borde vi inte åtminstone till exempel ägna en tanke åt alla som lider nöd? Uteliggare, arbetslösa, mobbade. Även svårt sjuka och gravt handikappade. Till exempel skulle en korg med julmat kunna överlämnas på julaftonsförmiddagen via kyrkans diakoner till behövande i ovanstående målgrupper. Det skulle glädja många som har det svårt.

Och: *Om* du lyckas göra goda insatser för behövande, behöver du inga stora rubriker om detta i lokalpressen. Välgärningar sker i tysthet. Men i hjärtat vet Du *själv* vilka insatser som Du gjort. Det heter ju *"Det är saligare att ge än att få"*. Och *vad innebär detta; när vi säger oss vilja vara en sann människa?* Fundera på detta under några sekunder.

Med detta önskar jag en riktigt GOD JUL till alla: Judar och greker, muslimer, buddister och kristna.

Men framförallt önskar jag en GOD JUL till de utsatta, de svaga i samhället.

†

MEDLEMMAR SOM, ENLIGT VAD FÖRENINGEN KÄNNER TILL, AVLIDIT 2015 – 2016

Berglund, Göran	Forsbacka	2 oktober 2015
Rolfhamre, Sture	Gävle	8 oktober 2015
Norgren, Ingegerd	Gävle	24 november 2015
Ståhlberg, Östen	Edsbyn	4 december 2015
Schön, Bengt	Örebro	8 december 2015
Hedlund, Maivi	Ockelbo	15 december 2015
Ohlsson, Tord	Gävle	27 januari 2016
Lundkvist, Lars	Hudiksvall	23 mars 2016
Jonsson, Edvard "Trönö"	Uppsala	26 maj 2016
Lanbert, Stig-Björn	Gävle	13 juni 2016
Forsbring, Curt	Gävle	17 juli 2016
Åkerman, Sven	Loos	31 augusti 2016
Söderpalm-Berndes, Sten	Hägersten	18 september 2016

Av resligt virke och med malm i bröstet står stapeln vid kasernernas domän,
en sinnebild av all den kraft som stigit ur regementets län.

Den bidar lika lugnt i alla väder, i vinterkölden som i sommarron.
Den står som buren av en inrestyrka, en tålamodets ton.

Den härdar ut, ett trotsigt föredöme för frihetssinnet hos ett samlat folk
att lyfta pannan och att ha inom sig sin djupa känslas tolk.
-lgö.
(ur Bocken 1942).

Foto: Bertil Johansson.

God Jul
och
Gott Nytt År

Regementets fana,
tilldelad regementet av konung Gustav VI Adolf
på Lilla fältet
den 29 september 1952

Bygdens försvar är bygdens folk

Åtta.45 Tryckeri AB, Sundsvall 2016

Bocken 2016
Dokumentet är skannat med upplösningen 400 pixlar/tum (157 pixlar/cm) och är direkt överfört till filformatet PDF (ver 6.0 eller senare). Arbetet har utförts av **Ulf Holmberg** 2016-03-10